

1 četvrtak, 25.11.2004.
2 [Otvorena sednica]
3 [Optuženi je ušao u sudnicu]
4 ... Početak u 09.08h
5 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.
6 Međunarodni kazneni sud za bivšu Jugoslaviju zasjeda.
7 Izvolite sjesti.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro svima. Mislim da sam jučer
9 bio rekao da ćemo zasjedati u istoj sudnici, ali vidim da ste svi uspjeli naći
10 put do prave sudnice u kojoj danas radimo, čak i bez smjernica Vijeća.
11 Gospođo tajnice, najavite predmet, molim.
12 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Predmet IT-00-39-T, *Tužitelj protiv*
13 *Momčila Krajišnika*.
14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospođo tajnice.
15 Gospodine Tieger, jeste li spremni za nastavak glavnog ispitivanja?
16 G. TIEGER: [simultani prevod] Da.
17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo poslužiteljice, molim Vas
18 uvedite svjedoka i njegova odvjetnika u sudnicu.
19 [Svedok je ušao u sudnicu]
20 [Pravni zastupnik svedoka je ušao u sudnicu]
21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro jutro, gospodine odvjetniče.
22 Ima li odvjetnik slušalice koje može staviti? Zamolit ćemo onda
23 odvjetnika da sjedne s druge strane, zato što tamo su jedne slušalice. Dakle,
24 bilo bi dobro da gospodina Tomića prebacimo na drugu stranu. Mislim, gospođo
25 poslužiteljice, da tu blizu imamo još jedne slušalice. Mislim da je njihova žica
26 nešto duža. A ne, nije, iste su.
27 Gospodine Tomić, Vi nemate mikrofona, ali jako ste blizu; tako da,
28
29
30

1 ukoliko bude bilo kakve potrebe da uzimate riječ, samo mi na to skrenite pažnju,
2 molim Vas.

3 Dobro jutro, gospodine Mandiću.

4 SVEDOK: Dobro jutro, časni Sude.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandiću, ja Vas moram
6 podsjetiti da ste još uvijek vezani svečanom izjavom koju ste dali na početku
7 svojega iskaza u utorak.

8 Gospodine Tieger, nastavite, molim Vas.

9 SVEDOK: MOMČILO MANDIĆ [nastavak]

10 Ispituje g. Tieger: [nastavak]

11 [Tužilac ispituje putem prevodioca]

12 P: Još jedanput dobro jutro, gospodine Mandiću.

13 O: Do...dobro jutro, gospodine tužilac.

14 P: Prije nego što smo jučer prekinuli s radom, ako se dobro sjećam,
15 razgovarali smo o vremenu dok ste bili zamjenik ministra MUP-a bosanskih Srba /u
16 engleskom transkriptu: "1992"/. A danas bih htio da krenemo malo dalje i da
17 razgovaramo o vremenu dok ste bili ministar pravosuđa, dakle dok ste bili u
18 Ministarstvu pravosuđa. S tim u vezi, htio bih da pogledate sljedeći dokazni
19 predmet Optužbe po redu, 030252687 /u engleskom transkriptu: "03025687"/.

20 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] P430.

21 G. TIEGER: [simultani prevod]

22 P: Gospodine Mandiću, dokazni predmet P430, koji je sada pred Vama, je
23 dokument od 1. maja 1992. Upućen je predsjedniku regionalne skupštine Banja
24 Luke, Sarajeva, Sokoca, Trebinja, Bijeljine i Doboja; dakle, tih oblasti. Tema
25 tog teksta su odluke zakonodavstva i tužiteljstva, a na dokumentu se nalazi

26

27

28

29

30

1 Vaše ime, u svojstvu ministra pravosuđa, a po svemu sudeći netko ga je u Vaše
2 ime potpisao. Ja ću Vam dati par trenutaka da taj dokument pogledate, pa ću Vam
3 onda s njim u vezi postaviti nekoliko pitanja.

4 Treba li Vam još vremena, gospodine Mandiću, za taj dokument?

5 O: Ne treba, možete postaviti pitanje.

6 P: Je li slanje ovoga dokumenta u suštini bio pokušaj da se započne sa
7 osnivanjem organa Ministarstva pravosuđa?

8 O: Da.

9 P: Je li ovaj dokument onda upućen raznim organima koji se nalaze pod
10 nadležnošću Ministarstva pravosuđa?

11 O: Da.

12 P: Znači, u odlomku pod brojem 1 - dakle, u točki 1 - Vi tražite da se
13 počne s osnivanjem redovitih sudova na različitim mjestima. Je li tako?

14 O: Da.

15 P: U točki 2 govorite o javnom tužiteljstvu, i u toj točki se govori o
16 koracima koji su potrebni za osnivanje tih organa, te za početak njihovog
17 funkcioniranja.

18 O: Da.

19 P: Slično tome, i u preostalom dijelu dokumenta, u točki 3, se
20 usredotočavate na osnivanje kazneno-popravnih institucija na teritoriju Srpske
21 Republike Bosne i Hercegovine. U točki 4 govori se o sudovima za prekršaje, a u
22 točki 5 se govori o usmjeravanju novčanih kazni za prekršaje i o provedbi
23 prekršajnog postupka u vrijeme rata i neposredne ratne opasnosti.

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Da.

2 P: Ovim dokumentom, ako ja dobro razumijem prvi paragraf, Vi
3 predsjednike skupština oblasti upućujete da poduzmu potrebne korake za osnivanje
4 tih organa u uvjetima rata i neposredne ratne opasnosti?

5 O: Ako dozvolite da samo malo objasnim. Prije rata, u Socijalističkoj
6 Republici Bosni i Hercegovini postojalo je pet okružnih sudova i pet okruga. To
7 su bili: Bihać, Banja Luka, Doboј, Sarajevo, Zeni...Zenica. U... po ustavu
8 socijalističk... po Ustavu Republike Srpske Bosne i Hercegovine, formirana su pet
9 oblasti na... na čelu kojih je bilo... trebalo biti pet viših, odnosno okružnih
10 sudova koji, po zakonu o sudovima, su trebali da imaju istražne zatvore, odnosno
11 istražne jedinice, pritvorske jedinice za te okruge. To su: Banja Luka,
12 Sarajevo, Trebinje, Bijeljina i Doboј. To znači da su Banja Luka, Sarajevo i
13 Doboј bili okruzi iz Socijalističke Republike Bosne i Hercegovine koji su imali
14 svoje pritvorske, odnosno istražne zatvore pri okružnim, odnosno višim sudovima
15 koji su tada zvali /sic/.

16 P: I to, zapravo, ukazuje na područja gdje su sudovi trebali biti
17 osnovani u novoj Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini, a u okviru nadležnosti
18 Ministarstva pravosuđa, je li tako?

19 O: To znači da se b... na... na području Republike Srpske, nad... pored ova
20 tri stara okruga i stara viša suda, odnosno okružna suda - koja je u pojedinim
21 krivičnim delima bila... težim krivičnim delima bila prva instanca, a u lakšim
22 druga instanca, odnosno žalbeni postupak - pridodalo se i Bijeljina i Trebinje,
23 gde su se u toku rata formirali istražni zatvori, odnosno istražne jedinice za
24
25
26
27
28
29
30

1 one protiv kojih se vodio krivični postupak.

2 P: A to je također ulazilo u nadležnost Ministarstva pravosuđa, je li
3 tako?

4 O: Formiranje sudova je... Ja sam bio zadužen, odnosno moj pomoćnik
5 Slobodan Velašević je ovo potpisao i on je bio moj pomoćnik za pravosuđe, iz... za
6 oblasti pravosuđa.

7 P: Gospodine Mandiću, sada Vas molim, pogledajte sljedeći dokument po
8 redu. To je ET 0305-5967 /u engleskom transkriptu: "0345-5967"/.

9 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] P431.

10 G. TIEGER: [simultani prevod]

11 P: Gospodine Mandiću, ovo je dokument od 20. maja 1992. Upućen je
12 Ministarstvu unutarnjih poslova i Ministarstvu pravosuđa, na pažnju podsekretara
13 Stanice javne bezbjednosti kod Ministarstva unutarnjih poslova, te na pažnju
14 ministra za Ministarstvo pravosuđa. A poslao ga je načelnik Stanice javne
15 bezbjednosti Novi Grad, Milenko...

16 O: Tepavčević. Tepavčević.

17 P: ...Tepavčević. Hvala. Predmet dopisa gospodina Tepavčevića je
18 informacija o smještaju, prehrani, higijeni i drugim problemima osoba zatočenih
19 u Kazneno-popravnoj ustanovi Butmir.

20 O: Da.

21 P: Je li Butmir, odnosno KP dom Butmir bio jedan od objekata koji su
22 osnovani za vrijeme početka djelovanja Ministarstva pravosuđa u Srpskoj
23 Republici Bosni i Hercegovini?

24 O: Ne. KP dom Butmir postojao je 50 godina u Socijalističkoj Republici
25 Bosni i Hercegovini, i to je bio poluzatvoreni tip zatvora za izdržavanje lakših
26

27

28

29

30

1 krivičnih djela... kazni za lakša krivična djela i za prekršaje.

2 P: Znači, kada je osnovana Srpska Republika Bosna i Hercegovina i kada
3 je osnovano Ministarstvo pravosuđa, to je jedan od objekata koji su ranije već
4 postojali, a koji su ušli u njegovu nadležnost?

5 O: Ovaj objekat je u ovom momentu bio u nadležnosti Ministarstva za
6 unutrašnje poslove Republike Srpske i tu je bila smještena Stanica javne
7 bezbjednosti Ilidža. A Tepavčević se o...obratio podsekretaru za Službu javne
8 bezbjednosti; znači, čovjeku koji je zadužen za javnu bezbjednost Republike
9 Srpske. To je, recimo, treći čovjek po hijerarhiji u MUP-u Republike Srpske.

10 P: A znate li Vi tko je to konkretno u to vrijeme bio?

11 O: Mogu da se sjetim. Izvin'te -

12 P: Oprostite, prevoditelji Vas nisu baš najbolje razumjeli.

13 P: Ne mogu da se sjetim, ali čini mi se da je bio Kljajić Čedo.

14 P: Hvala. Dopis gospodina Tepavčevića upućen je podsekretaru iz
15 Ministarstva unutarnjih poslova, kao i ministru pravosuđa. Recite, zašto je ovaj
16 dokument Vama upućen na pažnju?

17 O: M...ministarstvo pravosuđa je u toku 1992. godine trebalo da preuzme
18 ovaj objekat i da bude istražni zatvor Okružnog suda u Sarajevu koji se formirao
19 u toku maja 1992. godine, pa je vjerovatno radi... radi toga što je to bio
20 objekat, i prije rata, pravosuđa i treba... trebao da bude objekat pravosuđa posle

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 preuzimanja, što je urađeno u avgustu mjesecu 1992. godine. A ima... postoji
2 zapisnik o m... primopredaji oz... od MUP-a pravosuđu, pa je vjerovatno uputio i
3 ministru, ovaj, za pravosuđe, o stanju u tom objektu.

4 P: U Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini, pod nadležštvom
5 kojega odjela ili kojega ministarstva je bio KP dom Butmir?

6 O: Ministarstva za pravosuđe i upravu.

7 P: A je li razlog, barem po Vama, što je KP dom Butmir privremeno bio
8 pod nadležnošću Ministarstva unutarnjih poslova taj što ste, zapravo, tek
9 počinjali sa tim postupkom osnivanja Ministarstva pravosuđa i namjera je,
10 vjerojatno, bila da taj objekt uđe u okvir Ministarstva pravosuđa, kao što i
11 jeste u Srpskoj Republici Bosni i Hercegovini?

12 O: Upravo sam to malopre naglasio. Znači, mi smo bili u toku stvaranja
13 institucija Ministarstva pravde. To znači: formiranje i stvaranje sudova,
14 redovnih sudova, viših... odnosno, osnovnih, prvostepenih, viših prvostepenih i
15 drugostepenih i vrhovnih sudova.

16 Po zakonu o pravosuđu, svaki okružni sud je morao da ima istražni
17 zatvor, odnosno i... i jedinicu... pritvorsku jedinicu za istragu. I dogovoreno je
18 da se taj objekat u toku 1992. preuzme od policije i pretvori u istražno
19 odeljenje, odnosno iz... istražnu jedinicu Okružnog suda u Sarajevu, jed...jednog od
20 pet okružnih sudova na području Srpske Republike Bosne i Hercegovine. To je po
21 ustavu i po zakonu o pravosuđu.

22 P: Je li postojao upravitelj ili netko tko bi obavljao tu funkciju u
23
24
25
26
27
28
29
30

1 KP domu Butmir u to vrijeme, dakle...

2 O: Misl... -

3 P: ...20. maja 1992.?

4 O: Ja mislim da u ovom momentu nije postojao upravitelj. Mislim, nisam
5 siguran. Ali je punu jurisdikciju upravljanja i raspolaganja i čuvara oko
6 zatvora regulisao, odnosno... Milenko Tepavčević, kao šef policije koja je držala
7 taj objekat. I on je bio zadužen za taj objekat u ovom momentu, 20.05.1992.
8 godine, što... što se vidi iz ovog dopisa.

9 P: Treća stvar /?tačka/ dopisa od 01.05., koje ste Vi uputili
10 predsjednicima skupština oblasti zahtijeva da se odmah podnesu osobe koje se
11 mogu nominirati, odnosno postaviti na mjesta ravnatelja zatvora i njihovih
12 zamjenika za kazneno-popravne institucije. Da li je ravnatelj, odnosno direktor
13 KP doma bio imenovan, ili on ili njegov zamjenik?

14 O: Ne mogu tačno da se sjetim, ali mislim da nisu. Zašto? Zato što sam
15 ja izabran za ministra pravosuđa 19.05., znači dan prije o...ovog dopisa. I ne
16 mogu da vjerujem da bi bili postavljeni upravnici prije mog imenovanja. To bi
17 bilo nezakonito. Ustvari, svi ti dopisi, kao i ovaj dopis što ste mi maloprije
18 predočili, su bile pripreme za stvaranje srpskog pravosuđa u Srpskoj Republici
19 Bosni i Hercegovini. To su bile pripreme radnje. Ja sam do tada bio na funkciji
20 zamjenika ministra MUP-a i bio sam zadužen da vršim pripreme kadrovske,
21 materijalne, sve ostale, da se stvori srpsko pravosuđe, civilno srpsko
22 pravosuđe.

23 P: Ko je bio prvi upravnik kojeg ste Vi imenovali za KP dom Butmir?

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Mislim da je bio Ratko Lalović.

2 P: Jeste li imenovali i zamjenika upravnika?

3 O: Ne sjećam se, ali ako je... ako je bio imenovan, bi...bio je zamjenik

4 Soniboj Škiljević. Al' ne mogu tačno to da se sjetim.

5 P: Na dokumentu koji se sada nalazi pred Vama - što predstavlja predmet

6 Tužiteljstva P431 - na vrhu dopisa vidimo rukom dopisano ime "Ratko L." Znete li

7 odnosi li se to na Ratka Lalovića?

8 O: Moguće.

9 P: Isto tako, na vrhu stranice, gdje stoji "SJB Ilidža, SJB Novi Grad,

10 SM Kula" i Kula je pod navodnicima /?u zagradi/. Da li je KP dom Butmir bio

11 poznat i pod imenom "Kula"?

12 O: Da.

13 P: Nakon što ste preuzeli mjesto ministarstva /?ministra/ pravosuđa,

14 gdje je bio smješten Vaš ured?

15 O: Ja sam jedno vrijeme boravio na Vracima /sic/, pa sam, kad sam, ovaj,

16 imenovan za ministra pravosuđa b... kancelarije Min...ministarstva pravosuđa su

17 smještene bile u hotelu "Bistrica" na Jahorini.

18 P: Koliko dugo je sjedište Ministarstva pravosuđa ostalo u tom hotelu?

19 O: Do moje smjene i odlaska u Beograd.

20 P: Gdje su bili ostali uredi Ministarstva pravosuđa, recimo nekakvi

21 sudski centri?

22 O: Pa, viši sud je bio smješten u objektima "Kula"; znači, ovdje, u tim

23 objektima gde je bila smještena stanica... stanica milicije "Kula". Tu je bio i

24 osnovni sud, odnosno prvostepeni, i viši, drugostepeni sud i... ovaj, čitavo...

25

26

27

28

29

30

1 čitavo vrijeme mog ministrovanja. Ja sam imao jednu kancelariju, kao ministar, u
2 jednoj od zgrada na tom području, kada sam komunicirao sa Sarajevom, kada sam
3 ko... imao poslova dole u... u... u... u gradu Sarajevu.

4 P: Ako nabrzinu pogledam sadržaj dopisa gospodina Tepavčevića vezano uz
5 probleme prehrane, higijene i ostalog u "Kuli", u prvom odlomku on utvrđuje koji
6 se broj lica nalazi u pritvoru od 12.05. do 20.05.1992. godine, koja su
7 privođena, kako on navodi, po raznim osnovama. Zatim kaže da su "s ovim licima
8 obavljani prethodni operativni razgovori, a spiskovi sa neophodnim generalijskim
9 podacima su blagovremeno dostavljeni MUP-u".

10 Kakva je bila priroda tih prethodnih operativnih razgovora koji su
11 obavljani sa osobama koje su u "Kuli" bile privođene po raznim osnovama?

12 O: Ne bih mogao da o tome ja govorim, jer nisam bio upućen i nisam
13 obavljao te razgovore, nisam radio u MUP-u. Ja sam vršio pripreme stvaranja
14 srpskog pravosuđa. To su nadlež... radile nadležne institucije, odnosno od ovog
15 šefa Službe javne bezbjednosti, pa dole hijerarhijski do ovog Tepavčevića.
16 Znači, to je radila Služba javne i državne bezbjednosti, vjerovatno. To govorim
17 iskustveno, ali nisam sa... sa tim bio upoznat uopšte.

18 P: Zna li koja je bila svrha tih prethodnih operativnih razgovora?

19 O: N...nisam bio upućen u... u to i nisam uopšte učestvovô u tim razgovorima
20 niti... nit' sam dobijao te izvještaje, o tim razgovorima. Jer ovde se kaže da su
21 sve podaci blagovremeno u sjedište MUP-a dostavljani, a to je Službi javne
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bezbjednosti, odnosno prvom čovjeku Službe javne bezbjednosti. Mislim da je bio
2 Čedo Kljajić, ali personalno nisam baš tako siguran.

3 P: U zadnjem odlomku, gospodin Tepavčević ističe postojanje neadekvatnih
4 uslova smještaja, ishrane, higijene, zdravstvenog stanja pritvorenih, i drugo,
5 te ističe važnost hitnosti u razrješenju daljeg statusa...

6 O: Da.

7 P: ...tih pritvorenih. Osim ovog dopisa, da li je s Vama komunicirao i na
8 neki drugi način, vezano uz neadekvatne uslove u "Kuli"?

9 O: Brigu o ovim ljudima je imao MUP, jer je to bila stanica milicije i
10 u... i...isključivo obezbeđenje, odnosno bri...brigu o do... ovim ljudima, razmjenu i
11 sve ostalo što je trebalo vodilo je MUP Republike Srpske, a na čelu ove stanice
12 je bio d... gospodin Tepavčević. Komandir je bio, mislim, Vujičić se zvao.

13 P: Da Vas pitam sljedeće: da li je gospodin Tepavčević imao neki
14 nadimak?

15 O: Limun, ja mislim.

16 P: Gospodine Mandiću, molim da sada pogledate idući dokazni predmet
17 Tužiteljstva.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Samo čas. Ako ste gotovi s ovim
19 dokumentom, imam nekoliko pitanja za svjedoka.

20 Gospodine Mandiću, na mjestu gdje u ovom dokumentu stoji da su ta lica
21 privedena po raznim osnovama, što je, po Vama, to uključivalo? Kakve su to razne
22 osnove?

23 SVEDOK: Ne bih mogao, časni Sude, da... da objasnim o čemu se radilo, ali
24
25
26
27
28
29
30

1 mogu da pretpostavim da bi... da je bilo od opšteg kriminala do ratnih
2 zarobljenika ili izm... ovaj, usljed ratnih dejstava, pa su tu sklanjana lica za
3 razmjenu. Ali to pretpostavljam.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koja bi bila pravna osnova privođenja
5 ljudi u svrhu razmjene i njihovog držanja u pritvoru?

6 SVEDOK: Ne mogu da vam to odnu... od...odgovorim, zato što nisam u tom
7 momentu bio odgovorno lice u MUP-u.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Rekli su da su isto tako privođeni
9 vjerovatno i zbog općeg kriminala. Da li bi krivična istraga i postupak
10 potpadali pod nadležnost Ministarstva pravosuđa ili nekog drugog ministarstva?

11 SVEDOK: Ak...ako je iz o...oblasti opšteg kriminala, p...pod Ministarstvo
12 pravosuđa.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] No, bez obzira na to, rekli ste da Vi
14 niste bili odgovorna osoba. No istovremeno kažete da su možda privođeni zbog
15 općeg kriminala. Kako onda niste bili odgovorni bar za taj dio zatočenih?

16 SVEDOK: U ovom momentu, mi smo stvarali pravosuđe. Ja sam dan v... dan
17 prije toga imenovan za ministra pravosuđa koje nije postojalo i b... na meni je
18 bilo... moja uloga je bila da pu... da formiram sudove, institucije koje prate
19 sudove, prvostepene, drugostepene i trećestepene. Znači, nije ništa postojalo na
20 području te regije. Niti sud, niti jedan sudija. Ja sam bio ministar bez
21 ministarstva.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da Vam skrenem pažnju na drugi dio ovog
2 dokumenta. Tu stoji: "Od ovog broja 38 lica je dovedeno od strane TO Ilidža
3 (Kasindolska ulica) koji su neposredno posjedovali automatsko oružje, i to
4 14.05.1992. /kako je prevedeno/"

5 Što Vi mislite, na što bi se to odnosilo kada kaže dalje u paragrafu "od
6 snaga TO Kasindol" i čišćenje koje su oni proveli, akcija čišćenja 14.05.?

7 SVEDOK: Pa, ovde jasno kaže da je... to je TO, to je Teritorijalna
8 odbrana. To su krizni štabovi lokalnih opština koji su u oružanim sukobima - a
9 ako želite, časni Sude, da vam to razjasnim - pri...pritvorili, odnosno drugu
10 stranu razoružali i smjestili je u prostorije KP doma Butmir. Znači, vojska i
11 policija, odnosno t... krizni štab, Teritorijalna odbrana, kako se to već zvalo.
12 Oružane snage Srba sa Ilidže.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Nešto više od tog mjesta u tekstu stoji
14 da je: "38 lica dovedeno od strane TO Ilidža, iz Kasindolske ulice, koji su
15 neposredno posjedovali automatsko oružje, gdje su i razoružani, a potom dovedeni
16 u prostore KPD Butmir."

17 To je drukčiji jezik koji opisuje što se dogodilo od onog jezika koji se
18 koristi niže u tom odlomku, gdje se spominje akcija "čišćenja". Da li Vam je to
19 išta značilo? Jer način kako opisujete to čišćenje je više-manje ono što je
20 opisano nekoliko redova iznad, ali se tamo ne koristi riječ "čišćenje".

21 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, smijem li primijetiti da bi
22 možda bila dobra ideja da se prvo ustanovi, kao prvo, da li taj svjedok išta zna
23 o /?tome/ što su radile snage TO Kasindol 14.05. Dakle, nije nam jasno da li se

24
25
26
27
28
29
30

1 njega poziva da izrazi mišljenje ili objasni značenje riječi ili treba
2 svjedočiti o nečem što ustvari zna o tome o čemu se govori?

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja sam pitao svjedoka na koji način
4 shvaća dio dopisa koji mu je upućen i na njemu je da to objasni na osnovu onog
5 što zna o tome što se dogodilo. To je objašnjenje.

6 Dakle, pitam Vas kako ste Vi to tumačili i da li Vam je to činilo ikakvu
7 razliku, činjenica da se koristi riječ "čišćenje" ili ne? Bez obzira kakva bila
8 osnova Vašeg tumačenja. Dakle, ako usporedite riječ "čišćenje" sa jezikom
9 korištenim nekoliko redaka ispred toga.

10 SVEDOK: Časni Sude, znači, ja o ovom događaju ne... ne znam ništa nit' sam
11 učestvovô. Ja mogu samo iskustveno, odnosno rastu... tumačiti ovo što piše na
12 ovome papiru koji sada, mislim, prvi put vidim. Čak je verovatno dostavljeno do...
13 gore u ministarstvo nadle...nadležnom mom pomoćniku za zatvore, Avlijaš Slobodanu.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite nastaviti, gospodine Tieger.

15 Gospodine Stewart, pozivam Vas da ne intervenirate više na način kako
16 ste to učinili.

17 G. STEWART: [simultani prevod] Smijem li pitati kako /?zašto/?

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne u prisustvu svjedoka.

19 G. STEWART: [simultani prevod] Volio bih to čuti u prisustvu svjedoka.

20 /prevod engleskog transkripta: "Da li bi mi, časni Sude, to mogli onda reći ne u
21 prisustvu svedoka, jer bih želio znati?"/

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim svjedoka da napusti sudnicu na
2 neko kratko vrijeme.

3 [Svedok se povlači]

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, ono što sam htio čuti
5 od ovog svjedoka jest kako je protumačio ovaj dopis, bilo tada ili kasnije. A
6 iduće moje pitanje bi bilo o tome kako bi to protumačio i da li se to temelji na
7 njegovim osobnim saznanjima ili ne. Vi ste intervenirali i skrenuli ste pažnju
8 svjedoka na mogućnost da možda nije znao ili možda nije mogao znati. A to sam
9 htio čuti od svjedoka bez Vaše pomoći. I zato sam tražio od Vas da ne
10 intervenirate na sličan način.

11 Možete li uvesti svjedoka, molim?

12 G. STEWART: [simultani prevod] Onda ću u budućnosti biti pažljiviji ako
13 Sud ne želi da se o tome razgovara pred svjedokom, ali ću zatražiti dopuštenje
14 da svjedok napusti sudnicu prije toga. Shvaćam što ste htjeli reći.

15 [Svedok je ušao u sudnicu]

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, možete nastaviti.

17 G. TIEGER: [simultani prevod]

18 P: Gospodine Mandiću, jesu li u "Kuli" bili zatočeni civili od samog
19 početka borbenih aktivnosti u Bosni i Hercegovini?

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ja to ne znam, vjerujte mi.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, molim da svjedok pogleda idući
3 dokazni predmet Tužiteljstva, koji nosi broj L0103023.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da predstavnica Tajništva ima
5 drukčiji dokument koji je dobila.

6 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to dokazni predmet Tužiteljstva
7 P432.

8 G. TIEGER: [simultani prevod]

9 P: Gospodine Mandić, P432 je dokument od 28.10.1994. To je dopis
10 gospodina Vladuševića gospodinu Koziću /prevod engleskog transkripta: "gospodinu
11 Ljubici Vladuševiću i gospodinu Dušanu Koziću"/, koji je poslala Centralna
12 komisija za razmjenu zatvorenika i civila Republike Srpske. A tema je smještaj
13 muslimanskih civila u KP domu Butmir.

14 U prvom retku dopisa stoji: "Od početka ratnih dejstava na prostorima
15 bivše Bosne i Hercegovine, prostor KP doma Butmir je korišćen, pored svoje
16 osnovne namjene, i kao mjesto u kojem su smješteni muslimanski civili koji su
17 prolazili kroz ustanovu do odlaska u muslimanski dio Sarajeva." Zatim se
18 nastavlja da je objekt korišten za Muslimane civile u procesu "obiteljskog
19 ujedinjavanja" i "slobode kretanja", a zatim se navodi na dnu stranice da, prema
20 grubim procjenama, je oko 10.000 Muslimana svih životnih dobi prošlo kroz taj
21 objekat tijekom rata, provevši tamo od nekoliko dana do nekoliko mjeseci.

22 Gospodine Mandiću, imate li razloga posumnjati bilo u tačnost procjene
23 broja Muslimana civila svih životnih dobi koji su prošli kroz taj objekat ili u
24 činjenicu da se to događalo od samog početka rata?

25

26

27

28

29

30

1 O: Gospodine tužioce /sic/, ovo je dopis od 1994. godine. Ja tada već
2 dvije godine nisam bio niti u Bosni i Hercegovini, niti ministar pravosuđa. Ja
3 sam 16. novembra napustio Bosnu i Hercegovinu... sam s...smijenjen sa ministra
4 pravosuđa i otišao u Beograd. A osmog... u osmom mjesecu te godine, 1992. godine,
5 je Ministarstvo za pravosuđe preuzelo ovaj objekat "Kula", kao istražni zatvor,
6 i s... zapisnički je sve, primopredaja izvršena. Ratko Lalović i Slobodan Avlijaš
7 - znači, načelnik, odnosno upravnik zatvora i pomoćnik za zatvore - su, po meni,
8 kompetentniji da objasne način funkcionisanja zatvora za vrijeme, ovaj, mog
9 ministროvanja i poslije, i vrste razmjene, da li su i kol'ko kroz taj zatvor
10 prolazili civili ili učesnici rata, i tako.

11 P: Nije bilo sugerirano, gospodine Mandiću, da je taj dokument bio
12 izrađen u vrijeme dok ste Vi bili ministar ili da je bio izrađen u vrijeme kada
13 je "Kula" potpala pod Vašu nadležnost. Htio sam samo znati, na osnovu vlastitog
14 iskustva, da li imate ikakvog razloga posumnjati u tačnost brojke koja se
15 spominje ili u tvrdnju da je to bilo od početka rata, da su civili bili
16 zatočavani u "Kuli".

17 O: Ovaj akt je potpisao Bulajić Dragan, koji je bio predsjednik komisije
18 za razmjenu i nemam razloga da sumnjam u njegov dopis. I napisan krajem 1994.
19 godine.

20 P: Gospodine Mandiću, onda bih Vas htio zamoliti da pogledate idući
21 dokazni predmet Tužiteljstva. To je zapisnik sa sastanka Nacionalnog vijeća
22 sigurnosti /?Savjeta za nacionalnu bezbjednost/ od 24.04.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to P423 /u engleskom
2 transkriptu: "P433"/.

3 G. TIEGER: [simultani prevod]

4 P: Gospodine Mandiću, P433 - dokument koji se sada nalazi pred Vama -
5 predstavlja zapisnik sa sastanka Savjeta za nacionalnu bezbjednost i vlade
6 održanog dana 24.04.1992. godine. Prije negoli Vam postavim pitanje o sadržini
7 samog dokumenta, htio bih Vam postaviti nekoliko kratkih pitanja o Savjetu za
8 nacionalnu bezbjednost. Kao prvo, jeste li Vi odlazili na sastanke ili bili
9 prisutni na bilo kom sastanku Savjeta za nacionalnu bezbjednost?

10 O: Jesam, u početku rata.

11 P: Tko su bili članovi Savjeta za nacionalnu bezbjednost?

12 O: Mislim da je to tijelo koje je bilo... koje je bilo sastavljeno *ad hoc*.
13 Vodio ga je predsjednik Republike Srpske, doktor Radovan Karadžić. Članovi tog
14 s...savjeta je verovatno bio predsednik vlade, ministri za unutrašnje poslove i
15 odbranu, i predsjednik Skupštine, ja mislim.

16 P: Tko je predsjedavao sastancima Savjeta?

17 O: Doktor Radovan Karadžić.

18 P: Gospodine Mandiću, skrenuo bih Vam pažnju na dio sastanka održanog
19 24.04.1992. Pod naslovom "Odluke", deveta odluka, u zapisniku stoji da je
20 donijeta odluka da razmjenu ratnih zarobljenika po obavljenom poslu organa
21 unutrašnjih poslova preuzme Ministarstvo pravde.

22 O: Da.

23 P: Kao prvo, jeste li bili prisutni na sastanku na kojem je ta odluka
24 usvojena?

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne sjećam se, ali vjerovatno jesam. Ne sjećam se.

2 P: Kakav je to posao Ministarstvo unutrašnjih poslova trebalo obaviti
3 prije nego što bi Ministarstvo pravde preuzelo razmjenu?

4 O: Ja mislim da... d...da bi... da je Ministarstvo unutrašnjih poslova trebalo
5 da obavlja razgovore, da isleđuje ra... te zarobljenike. /.../ Znači, da obavlja
6 istragu i da prikuplja što više obavještenja u vezi povodom rata, odnosno
7 bezbjednosti na tom kol... lokalitetu odakle su ti zarobljenici.

8 P: Kada je Ministarstvo pravosuđa reklo da je završilo s istražnim
9 radnjama, koja je bila uloga... Oprostite.

10 [Tužilaštvo se savetuje]

11 G. TIEGER: [simultani prevod] Oprostite. Ponoviću pitanje.

12 P: Dakle, kada je Ministarstvo unutarnjih poslova dovršilo istražne
13 radnje, koja je bila uloga Ministarstva pravosuđa? Dakle, što je trebalo nakon
14 toga Ministarstvo pravosuđa raditi?

15 O: Mislim da je na nivou vlade formirana državna kom...komisija za
16 razmjenu, gdje je ušlo... gdje je ušao i j...jedan ili dva funkcionera Ministarstva
17 pravosuđa i vršena razmjena zarobljenika. Znači, održavani su sastanci sa drugom
18 zaraćenom snagom /sic/ i vršila je r...ra...razmjena ratnih zarobljenika na
19 pojedinim lokalitetima. Čini mi se da je ispred Ministarstva pravde za to bio
20 zadužen pomoćnik ministra za zatvore i... i KP domove, Avlijaš Slobodan. I to je
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 bila komisija koju je osnovala vlada na nivou države, odnosno entiteta Srpske
2 Republike Bosne i Hercegovine.

3 P: Dakle, razumijem da je formirana državna komisija za razmjenu, o tome
4 ćemo razgovarati za par trenutaka. Ali, je li razmjena tih osoba koje su bile
5 pod istragom Ministarstva unutarnjih poslova, o čemu se govori, dakle, o odluci
6 od 24. aprila /kako je prevedeno/? Drugim riječima, dana 24. aprila 1992., kada
7 je Vijeće za nacionalnu bezbjednost reklo da Ministarstvo pravosuđa preuzima
8 razmjena kada završi Ministarstvo unutarnjih poslova, što se očekivalo i što se
9 smatralo da Ministarstvo pravosuđa treba učiniti?

10 O: Od odluke Savjeta i v... i vlade, do realizacije pro...protek...protekne
11 dugi ni... duži malo period. U to vrijeme je počeo rat u Bosni i Hercegovini. Ona
12 je bila ispresijecana n...na neko'ko dijelova i nije se moglo komunicirati sa
13 pojedinim dijelovima Bosne i Hercegovine. To je bio mukotrpan posao stvaranja
14 pravosuđa i stvaranja pravne države. Na... na... na pojedinim dijelovima Bosne i
15 Hercegovine su djelovale razne gru...grupe i grupacije i prenio se rat iz
16 Hrvatske, tako da je to bilo malo teže ostvariti od ovih zaključaka. Znači,
17 mora...morao je proteći malo duži vremenski period da se uspostavi vlast, da se
18 utvrdi gdje su zarobljenici, ko ih drži, na koji način, šta m... je... da l' ih drži
19 vojska, policija. I to, tek onda da se formira komisija, da ih preuzme, da se
20 obavijesti druga, muslimanska naj...najčešće, strana i da se vrše razmjena
21 spiskova i razmjena ljudi koji su bili u... u ovim... pod ingerencijama MUP-a.

22 Znače, nije se to moglo odma' po... donese se zaključak, pa se... pa se to
23 realizuje. Recimo, od snajpera, od borbi mi nismo mogli da idemo putem normalnim

24

25

26

27

28

29

30

1 sa Pala ili od hotela "Jahorina" Trebevićem, već se mo...moralo po dva tri sata
2 putovati od Pala do Lukavice ili od Lukavice do, recimo, Vogošće i drugih
3 dijelova Sarajeva, koje je bilo ispresijecano i pojedine dijelove Sarajeva
4 držali ra... zaraćene snage u ratu. I bio je veliki problem komunikacije.

5 P: Dakle, koliko shvaćam, Vi u svom odgovoru svoju pažnju usmjeravate na
6 navodne poteškoće u provođenju toga. Ono što sam ja zapravo htio znati je što
7 ova odluka od 24. aprila zapravo ima na umu, što, dakle, prema njoj treba
8 učiniti, a ne da li je to bilo moguće provesti u djelo ili ne. Dakle, ja ću Vas
9 pitati sljedeće: da li je ova odluka usvojena 24. aprila da organi Ministarstva
10 unutarnjih poslova obave istražne radnje nad zarobljenim ili zatočenim ljudima i
11 da onda, kada Ministarstvo unutarnjih poslova taj posao dovrši, Ministarstvo
12 pravosuđa izvede razmjenu tih ljudi?

13 O: Posle ovoga sastanka, vlada je donijela odluku da se formira državna
14 komisija, da se ta komisija drži na... digne na državni nivo, da ne bude samo
15 stvar Ministarstva pravosuđa već, da bi bila efikasnija, da bi bi... da bi se
16 bolje radilo, u tu komisiju osim ljudi iz pravosuđa ušli su i drugi ljudi iz
17 drugih Ministarstava; čini mi se, i MUP-a i odbrane, da bi bile efikasnije u
18 poslu i radu. Nikada nije samo pravosuđe imalo mogućnosti da vrši razmjene,
19 pošto su na terenu postojali veliki problemi.

20 P: A sada bih prešao na sljedeći dokazni predmet po redu. To je
21 L0102734.

22 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] P434.

23
24
25
26
27
28
29
30

1 G. TIEGER: [simultani prevod]
2 P: Gospodine Mandiću, dokazni predmet 434 je izvještaj o radu
3 Ministarstva pravosuđa i uprave za period od maja do oktobra 1992. Datum
4 dokumenta je 16. novembra 1992.
5 O: Tačno. To je vrijeme moga ministროvanja u Vladi Republike Srpske.
6 P: Ja bih Vam skrenuo pažnju na neke dijelove ovoga dokumenta.
7 Ponajprije, molim Vas, pogledajte što piše u trećem pasusu dokumenta. To je na
8 drugoj stranici prijevoda na engleski. Tamo piše sljedeće: "Imajući na umu
9 zahtjeve za što uspješnije uspostavljanje pravne države i pravne sigurnosti
10 građana, ministarstvo je bilo prinuđeno da preduzme niz mjera, prije svega na
11 organizovanju kazneno-popravnih organizacija, a u prvom redu KPD Butmir. S
12 obzirom na pojačan priliv lica lišenih slobode, i da tu kazneno-popravnju
13 organizaciju stavi u funkciju. S tim u vezi, ministarstvo je iniciralo
14 Predsjedništvo da na formiranje centralne komisije za razmjenu ratnih
15 zarobljenih lica lišenih slobode, ranjenika i tijela poginulih."
16 O: Tačno, gospodine tužioc /sic/.
17 P: Pretpostavljam da se to odnosi na komisiju za razmjenu koju ste
18 spominjali maloprije.
19 O: Da.
20 P: U dokumentu se spominje pojačan priliv lica lišenih slobode i potreba
21 da postoji ta kazneno-popravnja organizacija. Postavit ću Vam par pitanja s tim
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 u vezi.

2 Ponajprije recite, koliki je bio taj pojačani priliv osoba lišenih
3 slobode?

4 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja ne znam da li bi bilo
5 korisno. Ono nije ništa tendenciozno, ali prvo bi trebalo možda ustanoviti kakve
6 veze ima svjedok s ovim izvještajem, ako je uopće ima. Da li je to bio izvještaj
7 koji je upućen ili ga je on napisao? On kaže da je bio ministar pravosuđa. Samo
8 na početku se vidi da je to izvještaj Ministarstva pravosuđa. Ja mislim da ovo
9 što ja kažem /?ne/ ide samo u pravcu jedne strane, a ne druge. Mislim da se radi
10 samo o praktičnom koraku.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger?

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja stvarno mislim da se radi o
13 spornom pitanju ovdje, i to upravo onako kako je ranije ukazano u toku današnjeg
14 dana. Ja mislim da u svakom pravnom sustavu bi bilo sasvim primjereno postaviti
15 čovjeka - koji je na čelu neke institucije, ovakve institucije - da bi bilo u
16 redu postavljati pitanja o dokumentu koji izvještava o aktivnostima te
17 organizacije.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja ne kažem to. Ja kažem
19 da je zapravo ono što sam ja rekao čisto praktična stvar i potpuno bezazlena. Ja
20 se ne slažem sa gospodinom Tiegerom /kako je prevedeno/.

21 G. TIEGER: [simultani prevod] A neke intervencije bi trebale se zadržati
22 za unakrsno ispitivanje.

23 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa to je smiješno. Kako ja
24
25
26
27
28
29
30

1 mogu unakrsno ispitivati o tome?

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, Vijeće smatra da Vaša
3 intervencija nije toliko neutralna.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ja ne razumijem zašto nije
5 neutralna. Ja sam pokazao da je ona u potpunosti takva. Ja stvarno ne znam koja
6 veza ima između ovoga i onoga maloprije, časni Sude, na šta ste mi bili skrenuli
7 pozornost.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart, morat ćete neko
9 vrijeme živjeti bez tog razumijevanja. A kasnije mi možemo razjasniti.

10 Nastavite, gospodine Tieger.

11 G. TIEGER: [simultani prevod]

12 P: Gospodine Mandiću, dakle, vraćamo se na pitanje. Molim Vas, možete li
13 nam Vi dati ikakve informacije o tome koliki je bio taj priliv ljudi lišenih
14 slobode? I mislim da ste upravo htjeli to učiniti.

15 O: Da... samo da Vam objasnim. Znači, u avgustu mjesecu, kada je
16 Ministarstvo za pravosuđe preuzelo ingerencije nad KP domom Butmir, tu je
17 prolazio veliki broj zarobljenika i z...zatvorski čumari /sic/, odnosno radnici
18 Ministarstva za pravosuđe su vršili tehničku opremu, odnosno tehničke usluge;
19 znači, čuvanje, hranjenje i sve ostalo prema zatvorenicima. Ali ingerencije nad
20 tim ljudima imalo je... imala je vojska, imala je policija. I dolazili su i jedni
21 i drugi, vršili z... razmjene, suđenja i sve ostalo, a mi s... kao civilno pravosuđe
22 koje je imalo taj objekat i preuzelo ga, pružali smo mu tehničke usluge n... u
23 nemogućnosti da utičemo kako i na koji način se vrši razmjena. Zato smo tražili

24

25

26

27

28

29

30

1 da se komisija digne na državni nivo i da za te razmjene odgovaraju kako
2 pripadnici pravosuđa, tako i pripadnici MUP-a i pripadnici Ministarstva obrane,
3 odnosno vojske, da bi na neki način svi imali odgovornost za te ljude koji su
4 boravili u tim objektima.

5 Ovdje sam tačno naveo koji su razlozi bili da se formira centralna
6 državna komisija, da utičemo na neki način da se stvori pravna država i pravna
7 sigurnost tih ljudi koji su bili uglavnom civili sa prostora zaraćenih ratnim
8 dejstvima i na neki način sklanjani su tu.

9 Znaite, gospodine tužio /sic/, samo da Vam malo još objasnim.
10 Ministarstvo pravosuđa nije imalo vojne sile. Mi... tamo su čuvari bili
11 nenaoružani, odnosno nisu smjeli među te zarobljenike da ulaze s oružjem. I
12 nismo mi mogli da branimo svoje stavove i načela pravičnosti i... i pravde ni
13 prema vojsci ni... ni prema policiji. I na neki način smo se osjećali nemoćni da
14 pokušavamo da... da... da... da sve stavimo u prav...pravne regule države i pravne
15 norme, pa smo tražili da se to formira komisija na državnom nivou i da svi
16 ponesu odgovornosti za ono što se događa.

17 P: Sada bih prešao na sljedeći dokument, ET 0124-6748.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodo tajnice, imate li taj dokument?

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Sljedeći dokument po redu je dokument od
20 6. juna 1992.

21 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] P435.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali to nije dokument koji nosi broj koji

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ste maloprije spomenuli, gospodine Tieger. To je dokument od 6. juna. Ono što ja
2 sada imam pred sobom je zapisnik sastanka održanog 9. juna, tako da mislim da je
3 to prije toga. A sada, evo, imamo pred sobom dokument na kojem je broj L0101953;
4 njegov datum je 6. juni. Nastavite, molim. I to bi onda bio dokazni predmet
5 Optužbe P435.

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, došlo je donekle do zbrke.
7 Vijeće ima pravi dokument, no prijevod je pogrešan. A pravi prijevod je ovdje,
8 pa bismo htjeli to zamijeniti.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

10 G. TIEGER: [simultani prevod] Drugim riječima, dakle, onaj ERN broj 0124
11 /u engleskom transkriptu: "ET 0124"/ bi bio pravi dokazni predmet.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Iako se nalazi na dnu stranice. A na
13 originalu imamo originalni ERN broj, a sada imamo i pravi prijevod.

14 G. TIEGER: [simultani prevod] Da izbjegnemo zabunu, bilo bi dobro da nam
15 se vrati ovaj krivi prijevod i da se zamijeni s ovim.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Ono što piše kao radna verzija
17 prijevoda, ili nacrt, sada zapravo se pokazuje kao prava radna verzija, a ne...
18 Dakle, dokazni predmet P435 je original na B/H/S-u naredbe od 6. juna, a dokazni
19 predmet P435 je prijevod, a ne radna verzija prijevoda. I to će biti dokazni
20 predmet P435.1.

21 NEPOZNATI GOVORNIK: Ovo je original, ovo meni treba, je l' tako? Ovo je
22 prevod.

23 Ovo je na s...sr... a ovo je... jeste, jeste. To je sednica vlade.

24 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, mislim da smo
25 riješili...

26 Dakle, ima li svjedok sada pred sobom dokument P435? Gospodine Tieger,

27

28

29

30

1 dobro, sada onda možete nastaviti.

2 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

3 P: Gospodine Mandiću, zahvaljujući logistici Suda imali ste prilike
4 upoznati se s ovim dokument. Kao što je Vijeće primijetilo, radi se o naredbi od
5 6. juna 1992., i to od Centralne komisije Srpske Republike Bosne i Hercegovine
6 za razmjenu zarobljenih lica, ratnih zarobljenika i tijela poginulih koji se
7 nalaze na teritoriju suprotne strane. A dokument je potpisao predsjednik ove
8 komisije, Rajko Čolović.

9 Poznajete li Vi gospodina Čolovića?

10 O: Da. Da. Prije rata sam ga poznavao i u toku rata.

11 P: A na kojoj funkciji je bio gospodin Čolović prije nego što je postao
12 predsjednikom Centralne komisije za razmjenu?

13 O: Prije rata, gospodin Čolović je bio pomoćnik ministra u... vlade za
14 upravo zatvore i KP domove u Socijalističkoj Republici Bosni i Hercegovini.
15 Vladi Jure Pelivana.

16 P: A da li Vam je poznat datum, otprilike datum kada je on postao
17 predsjednik komisije za razmjenu?

18 O: Ne. M... samo da Vam, ako mogu, pokušam pomoći, gospodine tužioce.

19 Znači, posle ovoga sastanka Savjeta za bezbjednost i vlade, gdje je
20 donešena odluka da Ministarstvo pravde formira komisiju za razmjenu, posle toga
21 je na sednici vlade formirana državna komisija, na višem nivou, iz više
22 ministarstava, da bi se ispunile ove z... ovi zahtjevi koje je gospodin Čolović

23

24

25

26

27

28

29

30

1 tražio prema i civilnim z...zarobljenicima i ratnim zarob...zarobljenicima na... koji
2 su držali oružane snage rep... a... Republike Srpske.

3 P: Kada kažete da je u tome sudjelovalo više ministarstava, znači li to
4 da su predstavnici ili službenici raznih ministarstava zapravo bili članovi te
5 komisije za razmjenu?

6 O: Da.

7 P: A, primjerice, gospodin Čolović je bio u kojem ministarstvu, onda?

8 O: Ne mogu da se sjetim. Ili pravosuđa ili vojske. Znam da je prelazio
9 iz jednog u drugog /sic/, al' ne... vjerujte, ne znam tačno u tom momentu gdje je
10 bio.

11 P: Možemo pogledati neke dijelove ove naredbe gospodina Čolovića. U
12 prvome odlomku naredbe kaže da: "Sve službe JB čiji radnici obezbjeđuju objekte
13 u kojima su smješteni ratni zarobljenici, odnosno lica lišena slobode, vode
14 evidenciju o svim privedenim licima koja, pored ličnih podataka o identitetu,
15 treba da sadrži podatke o vremenu kada je lice privedeno, od koga, i da li je
16 ranjen ili ne, kao i vrijeme kada je oslobođen, odnosno razmijenjen i po čijoj
17 naredbi."

18 Dakle, gospodine Mandiću, je li tačno da ovaj prvi dio naredbe gospodina
19 Čolovića je upućen zaposlenicima Ministarstva unutarnjih poslova koji rade na
20 poslovima straže, odnosno osiguravanja objekata u kojima se drže zatočenici?

21 O: Tačno.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: U trećem odlomku se spominju općinske komisije i regionalne komisije
2 za razmjenu, ukoliko takve postoje. Je li točno...

3 O: Kore... -

4 P: ...da je sustav razmjena predviđao postojao različitih tijela u
5 Republici Srpskoj koja bi bila odgovorna, odnosno pružala podatke centralnoj
6 komisiji?

7 O: To znači da je vlada donijela odluku da se formira državna komisija
8 na čelu sa gospodinom Čolovićem. Njegov zadatak je bio, i njegovih bliskih
9 saradnika, je bilo da se formiraju do najnižeg stepena na svim teritorijama
10 komisije, da li regionalne, da li opštinske, koje će činiti jednu piramidu i
11 odgovarati Centralnoj državnoj komisiji.

12 P: U četvrtom odlomku naredbe kaže da "nijedno zarobljeno lice, odnosno
13 lice lišeno slobode ne smije biti oslobođeno, odnosno razmijenjeno bez naredbe
14 komisije za razmjenu".

15 O: Tačno.

16 P: A sada bih Vas zamolio da /?pređete na/, dakle, odlomak koji se
17 nalazi otprilike šest pasusa niže od ovoga kojega smo sada razmatrali. Piše da
18 je "povređivanje zarobljenih lica, odnosno lica lišenih slobode ili gubitak
19 života u prostorijama gde su privedeni ima se evidentirati i o tome sastaviti
20 zabilješka ili zapisnik od strane sudije nadležnog osnovnog suda, u prisustvu
21 javnog tužioca i kvalifikovanog medicinskog radnika".

22 O: Tačno.

23 P: Pretpostavljam da i to odražava... Već ste govorili, dakle, o
24 sudjelovanju u tim poslovima Ministarstva unutarnjih poslova, ali mislim da

25

26

27

28

29

30

1 ovdje se govori i o tome da u ovim poslovima sudjeluje Ministarstvo pravosuđa.

2 O: To je vršenje uviđaja, a vršenje uviđaja ne može vršiti Ministarstvo
3 unutrašnjih poslova bez prisustva nadležnog tužioca i sudije; da l' je to vojni
4 ili civilni, određuje sam događaj. Ako se radi o civilu, uviđaj vrši istražni
5 sudija m... civilnog pravosuđa i t... u prisustvu tužioca. Ako je vojno lice i u
6 vezi rata, onda pri... vr... uviđaj vrši vojni sudija i vojni tužilac. To je iz
7 nadležnosti vojnog pravosuđa i civilnog pravosuđa, koje je bilo formirano u to
8 vrijeme.

9 P: I na kraju, prije nego što -

10 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, časni Sude. Od gospođe Čmerić
11 sam čuo da u ovom odgovoru se spominju dva načina istrage, te da se govori,
12 dakle, o istrazi na licu mjesta ili, kako je gospođa Čmerić rekla, da je u
13 engleskom prijevodu... Dakle, mislim da se radi o jednom složenom izrazu, da se
14 radi o "očevidu", odnosno "uviđaju na licu mjesta". Dakle, prvi i drugi izraz
15 koristi opet riječ "istraga". Da, na engleskom "on-site".

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Stewart.

17 Nastavite, gospodine Tieger.

18 G. TIEGER: [simultani prevod]

19 P: Prije pauze, gospodine Mandiću, molim Vas pogledajte jedan kratki
20 pasus, otprilike tri odlomka dalje od ovoga kojega smo gledali. Piše u tom
21 pasusu...

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, to je na drugoj /?trećoj/
2 stranici prijevoda na engleski.

3 P: Piše: "Sve pritužbe na rad i ponašanje službenih lica prema
4 zarobljenim licima, odnosno licima lišenim slobode, rješava ovlašteni radnik
5 Ministarstva pravde ili predsjednik višeg, odnosno osnovnog suda."

6 O: To znači da je područno... područni sud nadležan z...za to. Da li vojni
7 viši sud il' civilni, zavisi opet od ličnosti koja se... koja se, onaj... o kojoj se
8 radi. Ministarstvo pravde... postoji vojno Ministarstvo pravde i civilno
9 Ministarstvo pravde. Zavisi o... da li je vojno lice ili je civil. Da Vam... da Vam
10 samo o... ako možete, gospodine tužilac, objasnim.

11 Na svim područjima postojali su istovremeno vojni sudovi i civilni
12 sudovi. I njihova nadležnost je strogo razdvojena. Ako se dogodi da se izvrši
13 uviđaj od strane civilnih sudova i utvrdi da je to iz nadležnosti vojnih, kao i
14 u svim drugim zemljama, se... izvrši se uviđaj i nadležnom se tužilaštvu ili sudu
15 dostavi predmet. Ili obratno, ako t... vojni sud izvrši uviđaj povodom smrti, il'
16 nečega, zadesa /sic/, ako se radi o civilu ono taj predmet dostavlja nadležnom
17 tužilaštvu ili sudu.

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, upravo je prošlo vrijeme kada
19 obično idemo na pauzu.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste li završili s ovim dokumentom?

21 G. TIEGER: [simultani prevod] Ne u cijelosti.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro, onda. Ja ću pričekati.

23 Gospodine Mandiću, sada ćemo otići na pauzu do 11.00 sati. Dakle, vidimo
24
25
26
27
28
29
30

1 se poslije pauze.

2 I, kao što sam rekao, prekidamo s radom do 11.00h.

3 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

4 ... Početak pauze u 10.32h

5 ... Sednica nastavljena u 11.06h

6 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

7 Izvolite sjesti.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se svjedoka uvede u sudnicu.

9 [Svedok je ušao u sudnicu]

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite sjesti, gospodine Mandiću.

11 SVEDOK: Hvala.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, možete nastaviti.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Trebao sam znati da čim sam zamolio Sud da

14 sačuva neki dokument da ću morati odlučiti da krenem dalje na neki novi.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandiću, imam nekoliko pitanja

16 vezano za ovaj dokument, tako da još nećemo krenuti dalje. Ovdje se stalno

17 koristi jezik kojim se razlikuju zatočeni i lica lišena slobode. Možete li nam

18 objasniti što je razlika, po Vama?

19 SVEDOK: Ja mislim da nema nikakve razlike. Zatvore... zat...zatočenicima i

20 lica lišena slobode - ja ne mogu objasniti razliku.

21 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Iako se konstantno koristi.

22 Da li mislite da osoba koju se ne sumnjiči da je počinila bilo kakvo

23 krivično djelo može potpadati pod jednu od ove dvije kategorije, bilo zarobljeno

24 lice, bilo lice lišeno slobode?

25 SVEDOK: Prema... mislim, slobodno u mom sad tumačenju, zarobljena lica su

26 lica u ratnim dejstvima bi mogla biti, a lica n... lica lišena slobode bi mogli

27

28

29

30

1 biti civili. Po mom slobodnom tumačenju, a vjerujte da n...nisam baš sasvim
2 siguran šta je gospodin Čolović oko ovoga mislio. Odnosno, lica lišena...
3 zarobljena lica u toku, odnosno lica lišena slobode. Mislim da je to znak
4 jednakosti, po meni. /.../ Mislim da imaju isti status.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kada kažete "civili", na kakve civile
6 mislite? Jesu li to civili za koje se sumnja da su počinili neko djelo ili se
7 jednostavno radi o civilima?

8 SVEDOK: Jedni i drugi. S...samo da nisu oko rata i povodom rata, povodom
9 oružanih sukoba. Znači, da nisu zatečeni sa oružjem, da nisu učestvovali u
10 oružanim sukobima, i slično.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I bili su lišeni slobode na temelju
12 čega?

13 SVEDOK: Ne bih mogao, časni Sude, da ja o tome disk... da... da o tome dajem
14 odgovore, pošto su to radili radnici Službe bezbjednosti i vojske.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. No, koliko sam shvatio, bio je to
16 dio razmjene. Jer su predstavnici Vašeg ministarstva bili uključeni u razmjenu
17 zatočenih.

18 SVEDOK: Zatočenih civila, jeste.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, civili su bili zatočeni, lišeni
20 slobode?

21 SVEDOK: Da. Verovatno na to se misli.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] I moje pitanje ponovno jest: ako nije
23
24
25
26
27
28
29
30

1 postojala sumnja da su počinili neko djelo, što je pravna osnova za lišavanje
2 slobode?

3 SVEDOK: Vjerovatno se na...nalazili ci... - ne mogu da... ja samo mogu lično
4 da tumačim - nalazili na teritoriji gdje su se događala ratna dejstva i da su
5 civili sklanjani da ne bi bilo ubijanja, odnosno da ne bi ljudi stradali u
6 ratnim dejstvima. I onda je vršena razmjena. Ja tako mislim. To je... to su radili
7 pripadnici MUP-a i vojska.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. No, ne biste li onda rekli da ste ih
9 evakuirali, a ne lišili slobode? Mislite li da je to isto, po Vama?

10 SVEDOK: Časni Sude, na koga mislite "evakuil...irali", na koju st... na koje
11 ljude, na koju stranu?

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ono što Vi kažete jest da je među
13 civilima lišenima slobode moglo biti osoba koje su trebale biti sklonjene jer su
14 se nalazile možda u operativnim zonama - to je način kako sam ja shvatio Vaš
15 odgovor. Dakle, rekli ste "na području gdje se odvijao rat". Pretpostavljam da
16 je bilo opasno i da im možete reći: Trebamo vas evakuirati. No onda je idući
17 korak bio lišiti ih slobode. Da li je to, po Vašem mišljenju, isto?

18 SVEDOK: Ne mislim da je isto.

19 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, ponovno onda pitanje je: koja je
20 bila osnova lišavanja slobode civila koji nisu bili pod sumnjom?

21 G. STEWART: [simultani prevod] Htio bih iznijeti nešto u odsustvu
22 svjedoka, vezano uz ovakvu liniju ispitivanja.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Zamolićemo svjedoka da načas
2 napusti sudnicu.

3 [Svedok se povlači]

4 G. STEWART: [simultani prevod] Radi se o sljedećem: na stranici 33, red
5 15, postavili ste hipotetsko pitanje svjedoku i moj stav je sljedeći -

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Budući da moj sistem jedno vrijeme nije
7 radio, možete li to pročitati?

8 G. STEWART: [simultani prevod] Gospođa Čmerić će nam to vratiti na
9 ekran.

10 Da. Rekli ste: "Ako nije postojala sumnja da je počinjeno neko
11 /?krivično/ djelo, što je bila pravna osnova za lišavanje slobode?" I htio sam
12 reći sljedeće: vrlo je važno da imamo na umu da se u takvoj liniji ispitivanja
13 odgovori svjedoka nastavljaju na osnovu hipotetskog pitanja koje ste mu
14 postavili. Dakle, nije to on sam rekao u iskazu. Prema tome, pitanje časnog Suda
15 na stranici 34, red 10 - dakle, ponovo isto pitanje: "Što je bila osnova
16 zatočavanja, odnosno lišavanja slobode običnih civila koji nisu bili pod
17 sumnjom?" - on to nije rekao, to je bila hipoteza iz Vašeg pitanja.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, mogu Vam reći što je osnova za tu
19 pretpostavku. Ako pogledate cijeli dokument, vidjećete da se tu spominje "žene
20 čije zatočavanje ili lišavanje slobode nije u odnosu na rat ili ratne
21 okolnosti", zatim "sva djeca do 16 godina". Prema tome, za mene je to bio

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 dovoljan osnov da zaključim nešto što nije nužno bilo u odgovoru svjedoka. No
2 htio sam na to doći kasnije.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Ako želite onda ustvrditi da se nije
4 radilo o hipotezi već o materijalu na osnovu kojeg ste mu to predstavili kao
5 činjenicu, onda je naša sugestija da časni Sud prijede sa hipoteze i to postavi
6 jasno pred svjedoka, da on shvati osnov.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Učinit ćemo tako.

8 Molim da se ponovno uvede svjedoka.

9 [Svedok je ušao u sudnicu]

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandiću, gledajući ovaj
11 dokument, čini se da su u kategoriju "zarobljenih lica, odnosno lica lišenih
12 slobode" bile uključene "žene kod kojih lišavanje slobode nije povezano s ratom
13 ili ratnim dejstvima, maloljetnici do 16 godina, djeca i stare i nemoćne osobe".
14 Dakle, to dokument navodi na stranici 3. Prema tome, ponovno Vam postavljam
15 pitanje: što je bio pravni temelj za lišavanje slobode tih ljudi?

16 SVEDOK: Časni Sude, znači, na teritoriji Republike Srpske, odnosno tamo
17 gde je... gde su Srbi vršili vlast, postojali su krizni štabovi, vojska i
18 policija. I u pojedinim opštinama ili područjima postojali su tzv. sabirni
19 lo...logori ili zatvori. I među... među tim sabirnim centrima, v... kao što se vidi

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ovde, bilo je i žene /sic/ i djec...djece i svega onoga koji nije učestvovô u
2 ratu. Cilj formiranja ove komisije je da se razdvoje ratni zarobljenici, oni
3 koji su učestvovali u ratu i civili koji nisu nik... ni na kakav način doprinijeli
4 ratu. I oni su trebali da se druga... da imaju drugačiji tretman, da se odvajaju i
5 da se vrać...vraćaju onamo gde oni žele.

6 I u tom smislu je gospodin Čolović Rajko, predsjednik državne komisije,
7 dao naredbu: kada Služba javne bezbjednosti - to je služba u okviru MUP-a -
8 utvrdi ko je učestvovô u ratu a ko nije učestvovô u ratu, da se te kategorije
9 ljudi, odnosno l... ljudi lišenih slobode, razdvoje.

10 Ja tako tumačim ovaj dopis. I ovo je dopis, naredba sa s... kompletno
11 područje Srpske Republike Bosne i Hercegovine, odnosno Republike Srpske.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li bi sve muške osobe između 16
13 godina do staraca, po Vama, nužno bile povezane sa ratom ili ratnim
14 aktivnostima? Možete li zamisliti osobu koja ima 25, 35, 40 godina, a koja nije
15 povezana s ratom ili ratnim aktivnostima?

16 SVEDOK: Ja lično mislim, časni Sude, da, normalno, nisu svi mušk...muški...
17 muškarci učestvovali u ratu. I to je bilo u nadležnosti Službe javne
18 bezbjednosti da utvrdi da li je neko ili... ili je učestvovao. I razum i naredba
19 ove... i ova naredba ide u tom pravcu da se ljudi koji nisu učestvovali u ratu
20 puste, odnosno, ovaj, na teritoriju gde oni žele da žive.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda bih Vam skrenuo pažnju na stranicu
2 3 prijevoda na engleskom. No na B/H/S-u pretpostavljam da je to... Samo čas. Jeste
3 li možda pronašli odlomak? To je otprilike osam odlomaka od kraja. Počinje sa:
4 "Sve žene čiji zarobljavanje, odnosno lišavanje slobode..." To je otprilike osmi
5 odlomak od dna.

6 SVEDOK: Da, časni Sude, našao sam.

7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Taj odlomak čini se da upućuje da se
8 puste na slobodu žene čije zarobljavanje, odnosno lišavanje slobode, nije vezano
9 za ratna dejstva ili nije u vezi ratnih dejstava; djeca i maloljetna lica do 16
10 godina; stare, nemoćne i bolesne osobe. Odmah pustiti na slobodu, i tako dalje.

11 A što je s muškarcima koji su bili zarobljeni, odnosno lišeni slobode, i
12 kada se njihovo zatočavanje nije odnosilo na ratna dejstva? Da li je i njih
13 trebalo pustiti na slobodu ili zadržati?

14 SVEDOK: A...a...ako, časni Sude, pogledate dole niže da: "Za zarobljena
15 lica, odnosno lica lišena slobode, prema kojima se pokrene krivični postupak ne
16 odnosi se ova naredba, već odredbe krivičnog zakonodavstva." Znači, za sve
17 muškarce za koje se utvrdi da... da se ne vodi krivični postupak mora imat'
18 tretman slobodnog lica i da se pusti na slobodu. Radi o...ovih stvari je i
19 formirana Centralna komisija, da pojedine... krizni štabovi i pojedini... pojedine
20 paraformacije ne vrše krivična djela nad civilima drugog naroda i da bi se što
21 prije, u s... što skorijem roku uvela pravna država i pravna sigurnost nesrpskog
22 stanovništva na području Srpske Republike Bosne i Hercegovine. I mislim da je...

23
24
25
26
27
28
29
30

1 ovo baš ilustruje napore Vlade Republike Srpske, preko ko... ove Centralne k...
2 državne komisije.

3 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da Vam predstavim kako ja čitam ovaj
4 dokument u ovom trenutku, i molim Vas da komentirate.

5 Dio koji ste upravo spomenuli, a to je da: "Na zarobljena lica, odnosno
6 lica lišena slobode, prema kojima se pokrene krivični postupak ne odnosi se ova
7 naredba, već odredbe krivičnog zakonodavstva." Ja to shvaćam tako da mehanizmi
8 opisani u ovom dokumentu se na njih ne odnose, što znači da oni nisu pod
9 nadležnošću Komisije za razmjenu i stoga se prema njima treba postupati
10 drukčije.

11 Isto tako, iščitavam da oni protiv kojih se ne pokrene krivični postupak
12 podliježu ovoj naredbi, što znači - i skrećem Vam pažnju na četvrti odlomak pod
13 riječju "naredba" - da bi trebali biti ili oslobođeni ili razmijenjeni bez
14 prethodnog naloga Komisije za razmjenu. Prema tome, do tog trenutka trebaju
15 ostati zatočeni, odnosno lišeni slobode.

16 Isto tako, u okviru konteksta iščitavam da uputstvo za puštanje na
17 slobodu žena čije zatočavanje ili lišavanje slobode se ne odnosi na rat ili
18 ratne aktivnosti, te uputstvo da se pusti na slobodu djecu i maloljetnike do 16
19 godina, te uputstvo da se pusti na slobodu stare i nemoćne osobe - da se to ne
20 odnosi na muškarce čije zatočavanje ili lišavanje slobode nema veze sa ratom ili
21 ratnim aktivnostima, i koji nisu maloljetnici do 16 godina i koji nisu stari i
22 nemoćni.

23 To ja iščitavam u kontekstu tako. No molim Vas da komentirate i kažete

24

25

26

27

28

29

30

1 mi što treba već reći o takvom tumačenju nekoliko dijelova ovog dokumenta.

2 SVEDOK: Časni Sude, Vi ste u pravu i dobro ste istumačili ove tekstove.

3 A ovo, razrada oko ovoga načina, to... mislim da bi to prije mogao da objasni,

4 razjasni Rajko Čolović, koji je na nivou državne komisije sastavio, odnosno dao

5 ovu naredbu. Vjerovatno je mislio - moje m... lično mišljenje - da je... da je

6 postojala mogućnost da u... na muslimanskoj strani, odnosno drugoj... drugoj

7 zaraćenoj strani postoje muškaraca Srba zarobljenih, pa da se vrši razmjena "svi

8 za sve". U predzadnjem pasusu to piše.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Kao prvo, onda bih Vas suočio s

10 činjenicom da ova naredba je bila upućena - kao što mogu pretpostavljati po

11 popisu dostavljeno /kako je prevedeno/ - ministru pravosuđa. Da li biste se s

12 time složili? Ministarstvu pravosuđa, ustvari.

13 SVEDOK: Kô što vidite, časni Sude, znači, ono je u osam institucija

14 upućeno. I vjerovatno je vlada raspravljala o tome. I da li je imalo... imala

15 primjedbi ili ne, to je na vladi, ovaj, raspravljano. I ako je bilo... Ovo je nje...

16 znači, ovo je prva verzija naredbe Rajka Čolovića, koji je htio da na... i u... dao

17 upute kako da se postupa sa za...zarobljenim licima. Ispred Ministarstva pravde

18 Avlijaš Slobodan je bio zadužen za taj dio posla, i vjerovatno je on dobio

19 o...ovaj akt i vršio analizu i eventualne primjedbe, prijedloge za promjenu ove

20 naredbe dao.

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U drugom dijelu svog odgovora rekli ste
2 "isto se događalo i na drugoj strani". Po Vašem mišljenju, kao ministra
3 pravosuđa, bi li ti opravdalo zatočavanje civila, čak i u svrhu razmjene...

4 SVEDOK: Ne.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] ...koje se nije sumnjičilo da su počinili
6 bilo kakvo krivično djelo?

7 SVEDOK: Ne. Smatram da nije opravdano zarobljavanje i zadržavanje
8 civila. Ja sam u toku rata inače nekoliko puta, u... u toku 1992. godine,
9 intervenisao i te ljude pustao /sic/ da idu kući.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Jeste li odgovorili na implikacije ove
11 naredbe kada je to zaprimilo Vaše ministarstvo?

12 SVEDOK: Ovog momenta ne mogu da odgovorim, ali sigurno je z... Avlijaš
13 Slobodan, moj pomoćnik za ove zatvore i pe...penološke institucije, dao analizu i
14 odgovorio i da se na tome /sic/ raspravljalo na nivou vlade. Jer je ovo bila
15 državna komisija.

16 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ne sjećate se sadržaja odgovora datog u
17 ime Vašeg ministarstva?

18 SVEDOK: Ne, časni Sude. To je bilo prije 12-13 godina. Stvarno ne mogu
19 da se sjetim. Ali znam da su uslovi i način svakom danom... odnosno, vremenom
20 poboljšavani odnosi i sa državnom komisijom Federacije i Republike Srpske,

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 odnosi i... i... i načini razmjene zarobljenika, sve ostalo što je išlo u ovome,
2 poboljšavani standardi i to nam je pomagala, čini mi se, međunarodna zajednica
3 OEBS /fon./ ili o... ne znam kako se zvala, Crveni krst, i tako. I imalo smo s...sa
4 njima dobru saradnju.

5 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ja bih htio da svoje sjećanje
6 usredotočite na zatvaranje, odnosno na pritvaranje muškaraca - dakle, ljudi koji
7 su bili u životnoj dobi od 16. do 60. godine - a koji nisu bili osumnjičeni ni
8 za kakvo kazneno djelo. Jeste li Vi ponovno protestirali, kako tu kaže, zbog
9 pritvaranja ili lišavanja slobode te kategorije osoba?

10 SVEDOK: Pa ne s... ne samo ja, komple... vlada, na čelu sa gospodinom
11 Đerićem, tražila je da se ne razo... da se ne vrše zarobljavaj... da se ne vrši
12 pritvaranje i lišavanje sloboda civil... slobode civila koji su učestvovali u
13 ratu. To ima u zapisnicima sa sjednica vlade, koje posjeduje Tužilaštvo, i koje
14 je dato na raspravu, na Skupštinu Republike Srpske o t... postupanju prema
15 zarobljenim licima i licima koja ni... koja borave na teritoriji, a ne... nisu srps...
16 nisu srpske nacionalnosti.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda bih Vam skrenuo pažnju na jedan
18 drugi dio ove naredbe, u kojem piše: "Zarobljena lica, odnosno lica lišena
19 slobode, mogu se upotrijebiti samo za radove u poljoprivredi, industriji,
20 rudarstvu i zanatstvu, izuzimajući metaluršku, mašinsku i kemijsku industriju; u
21 saobraćaju, na utovaru i istovaru, ukoliko nemaju vojno obilježje ili namjenu i
22 u trgovini /kako je prevedeno/."

23 Recite, molim Vas, koja je bila osnova korištenja zarobljenih lica,
24 odnosno lica lišenih slobode, na izvođenju radova?

25 SVEDOK: Ne mogu Vam odgovorit' na to pitanje, časni Sude. Sad prvi put
26
27
28
29
30

1 čujem za ovo.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A kako tumačite ovaj dio teksta i kako
3 ga Vi shvaćate, uzevši u obzir Vaše znanje o okolnostima u tom vremenskom
4 razdoblju?

5 SVEDOK: Pa mislim da je ovo kršenje ljudskih prava i prava zarobljenih
6 lica, odnosno lica lišenih slobode. Ja smatram da se ne može lice lišeno slobode
7 protiv svoje volje natjerati na fizičke poslove.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, koliko shvaćam, Vi ovaj odlomak
9 tumačite kao da se odnosi na prisilni rad, a ne zato što se primenjivao na rad u
10 rudnicima ili poljoprivredi?

11 SVEDOK: Mislim da se niko ne može, pogotovo lica lišena slobode, ako
12 nemaju nikakve kri... i ako su čak i procesuirana, ne mogu mimo svoje volje
13 natjerati da vrše bilo kakve fizičke poslove. To je međunarodne konvencije o
14 ljudskim pravima.

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da ste Vi u tom trenutku znali - jer
16 kažete da Vi ovo čujete po prvi put, iako je to dio zapovjedi koja je, među
17 ostalim, upućena i Ministarstvu pravosuđa i vladi - biste li Vi, dakle, da ste
18 za to znali, protestirali? Dakle, da ste znali da se događa nešto što se ne
19 smije događati. Ja znam da tražim od Vas sada Vaš sud, i to znam.

20 SVEDOK: Ja sam bio upoznat da u nekol'ko navrata vojska, odnosno krizni
21 štabovi traže zarobljene ljude, a to je činjeno i sa jedne zaraćene snage i sa...
22 strane i sa druge, da se r... vrše fizičke poslove, ko...kopanje rovova i sve

23

24

25

26

27

28

29

30

1 ostalo. I to je bio problem koj... sa kojim se suočila vlada. I gospodin Đerić je
2 insistirao na tome da se ratni zarobljenici bilo koje vrste ne koriste u fizičke
3 poslove i vrš... i da služe za k...kopanje rovova, odnosno fizičke... za te svrhe, što
4 posjeduje dokument Tužilaštvo, pa je to - ponavljam ponovo - išlo na raspravo
5 čak na srpski parlament.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, možda ćemo to vidjeti. Ali za sada
7 imamo dokument kojega je potpisao predsjednik Komisije za razmjenu, a koji
8 izgleda prihvaća situaciju u kojoj zatočene osobe, odnosno osobe lišene slobode,
9 izvode radove, iako samo u jednom ograničenom sektoru ekonomskih aktivnosti.

10 SVEDOK: Tako je, gospodine predsjedniče.

11 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam.

12 Gospodine Tieger, možete nastaviti.

13 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

14 P: Sada ćemo pogledati sljedeći dokument po redu, a mislim da će on
15 nositi oznaku dokaznog predmeta P436. To je dokument označen sa /?ERN/ brojem,
16 barem prijevod na engleski, Y010-0886 /u engleskom transkriptu: "Y001-0886"/ do
17 887.

18 Gospodine Mandiću, mislim da ste nešto ranije u svom svjedočenju
19 govorili o odluci vlade da osnuje Centralnu komisiju za razmjenu. Ako pogledamo
20 ovaj dokazni predmet P436, ja Vam postavljam pitanje je li to odluka o kojoj ste
21 govorili?

22 O: Da.

23 P: To je dokument od 8. maja 1992., kojega je potpisao profesor Branko
24 Đerić kao predsjednik vlade, i naslov je "Odluka o formiranju Centralne
25
26
27
28
29
30

1 komisije." Među ostalim /?Između ostalog/ se kaže da će komisija imati određeni
2 broj članova, a prvi imenovani član je predsjednik - iako piše upitnik, barem u
3 engleskoj verziji; piše "Rajko", pa onda piše "prezime nečitko". Recite, da li
4 bi to bio Rajko Čolović?

5 O: Da.

6 P: Kao što ste malo ranije rekli, članovi komisije - kako sam ja
7 specifično pronašao u odluci - su predstavnici Ministarstva pravosuđa,
8 Ministarstva unutarnjih poslova, te jedan predstavnik Ministarstva narodne
9 obrane?

10 O: Tačno.

11 P: Hvala, gospodine Mandiću.

12 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja sam prekinuo zato što vidim
13 da vi gledate dokument, tako da ne žurim.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] A ne, ne, ne. Ne, gospodine Tieger, moje
15 oči i moje uši su ipak različiti organi. Nastavite, molim Vas.

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja bih sada pogledao sljedeći dokazni
17 predmet, a to je zapisnik sa sastanka Vlade od 9. juna 1992. A to je dokument
18 koji nosi ERN broj ET 0124-5356.

19 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To bi bio koji broj, 5358, gospodine
20 Tieger?

21 G. TIEGER: [simultani prevod] 5356 do 5358.

22 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Dokazni predmet P437.

23 G. TIEGER: [simultani prevod]

24 P: Gospodine Mandiću, dokazni predmet P437 - to je dokument koji je sada
25 pred Vama - kao što sam već rekao, je zapravo zapisnik sjednice Vlade Srpske

26

27

28

29

30

1 Republike Bosne i Hercegovine održane 9. juna 1992. godine. Ovaj naslov pokazuje
2 tko je predsjedavao sjednicom, te navodi neke ljude koji su bili na sjednici
3 prisutni, kao i one koji nisu bili prisutni na sjednici, a među njima ste
4 navedeni i Vi.

5 Ja bih Vam sada skrenuo pozornost na jedan dio dokumenta koji se nalazi
6 pod, izgleda, točkom 1 dnevnog reda, ili u vezi s dnevnim redom. Radi se, naime,
7 o točki 1B. Tu piše: "Vlada je primila na znanje dopis predsjedništva Centralne
8 komisije za razmjenu zarobljenika. Zaključeno je da ministar za pravdu obavio
9 razgovor s Rajkom Čolovićem, predsjednikom komisije, da utvrdi kakvi su motivi
10 za traženje zamjene i da, ukoliko su razlozi opravdani za razrješenje, imenovani
11 obavlja dužnost predsjednika komisije sve dotle dok se ne postavi novi
12 predsjednik komisije."

13 Gospodine Mandiću, ja, na osnovi ovog zapisnika, shvaćam da Vi niste
14 bili prisutni na sastanku. Ali da li ste Vi upoznati s činjenicom da je gospodin
15 Čolović poslao Vladi dopis u kojem se, po svemu sudeći, navodi njegova želja da
16 više ne bude na položaju predsjednika komisije?

17 O: Kol'ko je meni poznato, gospodine tužioce, ja sam obavio razgovor sa
18 gospodin...gospodinom Čolovićem, da su bili lični razlozi njegovog razr... njegove
19 ostavke, jer je on posle toga postavljen za predsjednika suda u Vlasenici, a
20 posle toga je postao b... sudija Vrhovnog vojnog suda u Han Pijesku. I čini mi se
21 da su bili lični razlozi, b...brak i tako nešto.

22 P: Dakle, pretpostavljam, onda, da ste Vi reagirali na zaključak Vlade
23 da trebate razgovarati s gospodinom Čolovićem u vezi s dopisom kojega je on

24
25
26
27
28
29
30

1 poslao i u vezi s njegovom željom da napusti taj položaj predsjednika komisije?

2 O: Kol'ko se sjećam da sam obavio razgovor sa gospodinom Čolovićem. I on
3 mi je tada objasnio da živi na... u Han Pijesku, da je tu... treba da se oženi, da
4 je dobio dijete, i postavljen je za predsjednika suda u Vlasenici, a poslije
5 toga za sudiju Vrhovnog vojnog suda u Han Pijesku. I p... siguran sam da su bili
6 lične... razlozi lične prirode, kol'ko se mogu sjetit'.

7 P: A pretpostavljam da ste Vi onda ustanovili da su njegovi razlozi
8 opravdani. Odnosno, jeste li ustanovili da su ti razlozi opravdani, te odlučili
9 da, dakle, obavlja posao predsjednika komisije dok se ne nađe novi predsjednik,
10 u skladu sa odlukom Vade od 9. juna?

11 O: Ne mogu tačno da se sjetim, ali sigurno je b... s... kompletan je rad bio
12 na dobrovoljnoj bazi. Niko se nije mogao nasilu, onaj, natjerati da radi nešto
13 što ne želi. Mi smo, ja vjerujem, u v...vrlo skoro vrijeme našli njemu zamjenu. Da
14 l' je to bio ovaj Podinić /fon./ ili... ili Avlijaš Slobodan, ne mogu tačno da se
15 sjetim. Ali je sigurno vrlo brzo nađena... nađena zamjena za gosp... gas... za
16 gospodina Čolovića.

17 P: A jeste li Vi do tog trenutka obavljali poslove predsjednika
18 komisije?

19 O: Ja nikada nisam obavljao posao predsjednika Komisije za razmjenu.

20 P: Jeste li Vi znali da je 9. juna, zapravo, Vlada donijela zaključak da
21 biste Vi to trebali raditi?

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 O: Ne.

2 P: Znaete li tko je bio predsjednik komisije od odlaska gospodina
3 Čolovića pa do trenutka kada je pronađena zamjena za njega?

4 O: Izvin'te, gospodine tužioce... tuž... tu... ovde piše da imenovani - ne
5 ministar, već Čolović - obavlja funkciju predsjednika komisije dok mu s... dok mu
6 se ne nađe za...zamjena. Znači, zaključeno je da ministar za pravdu obavi razgovor
7 sa Rajkom Čolovićem, predsjednikom komisije, da utvrdi kakvi su motivi za
8 traženje zamjene i da, ukoliko su razlozi opravdani za razrešenje, imenovani -
9 znači, Rajko Čolović - obavlja dužnost predsjednika komisije sve dotle dok se ne
10 postavi novi predsjednik komisije. Znači, traženo je od mene da on bude
11 predsjednik komisije i vrši svoju funkciju u ostavci dok mu se ne nađe zamjena.

12 P: U odlomku prije toga, ovog dokumenta, dakle 1A, kaže se da Vlada
13 podržava naredbu Centralne komisije -

14 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, prije nego što završimo sa
15 prethodnom točkom, mislim da bi trebalo pojasniti da li gospodin Tieger prihvaća
16 ono što je svjedok rekao, naime, tako da se utvrdi da je prijevod na engleski
17 ponešto pogrešan u tome, ukoliko ga se ne čita dovoljno pažljivo.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pa, ukoliko postoji bilo koji
19 prevoditeljski problem, ja ću zamoliti gospođicu Čmerić da pročita taj konkretni
20 dio i da ga prevoditelji iz kabina prevedu, tako da vidimo ima li bilo kakvih
21 problema.

22 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, zapravo, ja bih htio reći

23
24
25
26
27
28
29
30

1 sljedeće. Mi sugeriramo da pitanje koje je postavio gospodin Tieger na 47
2 stranici, u 10 retku - koje je upravo nestalo sa ekrana - on je pitao: "Da li
3 ste Vi shvaćali da je odluka Vlade bila da Vi to radite, naime, da Vi nastavite
4 raditi taj posao?" Mi kažemo da je sasvim jasno iz iskaza da to nije točna
5 interpretacija ovoga dokumenta i to treba biti na zapisnik jasno.

6 Svakako, gospođica Čmerić će napraviti ono što Vi predlažete, a mi ćemo
7 samo zamoliti gospodina Tiegera da nam kaže prihvaća li on... naravno, ostavit ću
8 to neutralnim, dakle, što on prihvaća kao značenje ovog dokumenta. Ali gospođica
9 Čmerić može pročitati taj dio teksta na B/H/S-u, časni Sude.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Izvolite.

11 GĐA ČMERIĆ: [na B/H/S-u] "Zaključeno je da ministar za pravdu obavi
12 razgovor sa Rajkom Čolovićem, predsjednikom komisije, da utvrdi kakvi su motivi
13 za traženje ra... zamjene i da, ukoliko su razlozi opravdani za razrješenje,
14 imenovani obavlja dužnost predsjednika komisije sve dotle dok se ne postavi novi
15 predsjednik... predsjednik komisije."

16 [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, mislim da sada više
18 nema problema s prijevodom. No, ako mislite da morate pitanje preformulirati,
19 učinite /?to/. Ako ne, možete nastaviti dalje.

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, samo da bude jasno. Dakle, da
2 li gospodin Tieger prihvaća da "imenovani" znači gospodin Čolović, a ne
3 ministar?

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja mislim da nije na
5 Tužiteljstvu da očituje svoje stavove o svakoj točki, pogotovo prije kraja
6 ispitivanja, u vezi s tim.

7 G. STEWART: [simultani prevod] Pa je, časni Sude, jer gospodin Tieger je
8 postavio pitanje o drugom tumačenju ovog dokumenta što, ako je to tumačenje
9 tačno - a mi smatramo da jeste - da, naime, "gore imenovani" znači "gospodin
10 Čolović", da onda pitanje koje je postavio gospodin Tieger treba povući zato što
11 je pitanje postavljeno na osnovi zabune, na osnovi krivog tumačenja. I, naravno,
12 jeste na svakom odvjetniku da povuče pitanje ukoliko se to tako prizna i
13 prepozna, da je izvedeno na osnovi nesporazuma. I to mora biti jasno.

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dopustite mi da pročitam to još
15 jedanput.

16 Gospodine Tieger, izvolite.

17 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, jedna manja stvar. Mislim da
18 gospodin Stewart nije imao namjeru, ali on me je ponovno prekinuo za vrijeme
19 mogega odgovora. I ja bih ga zamolio da to više ne ponavlja.

20 Ja bih htio nastaviti s ovim područjem. Naime, postoje s tim u vezi
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 druga pitanja i drugi dokumenti. Ja više nemam namjeru postavljati pitanja na
2 osnovi nesporazuma, bez obzira na to je li on razjašnjen ili nije. Osim toga, to
3 treba još vidjeti, da li je nesporazum razjašnjen, zato što to će područje i
4 dalje ostati donekle nejasno. I to treba vidjeti, da li je tomu tako. Ja se u
5 potpunosti slažem s namjerom svakoga u sudnici da pojasni stvari pred Sudom, ali
6 zauzeti stav u vezi s ovim segmentom dokumenta, za sada, je još uvijek
7 preuranjeno.

8 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, pa ne može to ostati tek tako
9 visjeti. Naime, moramo ovo razriješiti. Stvar je jednostavna.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger. Ono što traži gospodin
11 Stewart, gospodine Tieger, je pretpostavljam /?ispravka/ za sljedeći dio Vašeg
12 pitanja: "Jeste li Vi ustanovili da su njegovi razlozi bili opravdani, te stoga
13 preuzeli posao predsjednika komisije do pronalaska novoga predsjednika, u skladu
14 s odlukom Vlade od 9. juna?"

15 Gospodine Stewart, da li Vi ovaj dio tumačite, "dakle preuzeli" ili
16 "obavljali", dakle: Da li ste shvatili da su ti razlozi opravdani, te da ste
17 stoga Vi preuzeli posao? Da li tako treba rastumačiti ovo?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Oprostite, moram se vratiti na izvorno
19 pitanje. Naime, radi se o sljedećem. Gospodin Tieger je postavio svjedoku
20 pitanje na jasnoj osnovi da dokument kaže da je svjedok bio taj koji je trebao
21 preuzeti poslove predsjednika komisije u tom međurazdoblju. A sada se
22 ispostavlja, časni Sude - nemojmo, dakle, govoriti o tumačenju - dakle, to se

23
24
25
26
27
28
29
30

1 pokazalo sasvim krivim. I to se ne može ostaviti ovako neriješeno.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, Vi ste tako shvatili pitanje i ja
3 samo tražim pojašnjenje. Gospodine Tieger, Vi ste u svom pitanju, mislim,
4 sugerirali, koliko sam ja shvatio, barem kako ono piše, a pogotovo, dakle, ono
5 što piše "dakle, Vi preuzeli poslove predsjednika komisije" i zatim ste dodali
6 "u skladu s odlukom Vlade od 9. juna", što, čini se, ukazuje da ste Vi zadnjih
7 par redaka s prve stranice protumačili tako da se ministra pravosuđa zadužuje da
8 privremeno preuzme poslove i zadatke predsjednika komisije. Da li Vi na ovaj
9 način tumačite dokument, inače -

10 G. TIEGER: [simultani prevod] To je točno razumijevanje tumačenje i ja
11 ovo tumačenje ne povlačim. I sada bih htio krenuti dalje.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu. Možete krenuti dalje.

13 SVEDOK: Časni Sude, mogu li ja samo jednu rečenicu da kažem?

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da.

15 SVEDOK: Ovdje se kaže da ministar obavi razgovor sa Rajkom Čolovićem i
16 da on objasni razloge svoga */sic/*. A ako imenovani - a jedini je imenovani u
17 ovom pasusu Rajko Čolović - ima opravdane razloge, da bude imenovani, Rajko
18 Čolović, vršilac dužnosti do izbora novog. A ako nema opravdanih razloga, on
19 mora ostati predsjednik komisije. To je nedvosmisleno. Ni u kom slučaju se to ne
20 odnosi na mene, jer je samo Rajko Čolović imenovani u ovom pasusu, odnosno

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 o...ovom problemu ostavke.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Mislim da je sada ova stvar sasvim
3 dovoljno razjašnjena. Gospodine Tieger, nastavite.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ali da bude sve jasno. Ja
5 bih, uz dužno poštovanje, podsjetio gospodina Tiegera i vas, časni suci, ovo je
6 tužiteljski svjedok. Da li gospodin Tieger prihvaća zadnji odgovor i tumačenje
7 svjedoka? Jer ako ne prihvaća, onda on odbacuje odgovor vlastitog svjedoka i ja
8 imam pravo znati sada da li on odbacuje odgovor svjedoka, umjesto da se to
9 ostavi pa da se o tome raspravlja nešto kasnije, u unakrsnom ispitivanju. Stvar
10 je jednostavna. Dakle, koji je stav gospodina Tiegera, tj. Tužiteljstva nakon
11 što su čuli jasan odgovor vlastitog svjedoka?

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, pitanje je, dakle, da
13 li prihvaćate odgovor svjedoka ili smatrate da on nije u skladu s dokumentom
14 koji je pred njim?

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Ja bih na to odgovorio s tri točke.
16 Mislim, prvo, da sam sasvim jasno rekao da postoje dodatni dokazi koje
17 namjeravam koristiti i koji mogu razjasniti ovo pitanje za Sud, za svjedoka i za
18 odvjetnike, naravno. To je prva stvar.

19 Druga stvar, gospodin Stewart možda dolazi iz pravnog sustava u kojem
20 kada se poziva svjedoka - a ja ne znam da li je to tako - da, dakle,
21 tužiteljstvo... da taj svjedok zapravo postaje svjedok tužiteljstva. Ali, kako
22 Vijeće zna, Tužiteljstvo poziva pred ovaj Sud i pozivat će pred ovaj Sud
23 pojedince s obiju strana sukoba, dakle iz različitih dijelova vlada koje su
24
25
26
27
28
29
30

1 sudjelovale u sukobu, u nastojanju da se pred Sud iznese što je moguće više
2 podataka koji bi Sudu mogli pomoći. Naime, to nije stvar, dakle, iznošenja
3 tvrdnji Tužiteljstva pred Vijeće izjavama svjedoka. Naime, radi se o pozivanju
4 svjedoka i o uvođenju što je moguće više točnih, istinitih informacija putem tih
5 svjedoka.

6 I, na kraju, mislim da sam sasvim jasno rekao moje trenutno tumačenje
7 ovoga dijela dokumenta. Ukoliko /?A da li/ će pomoći u unakrsnom ispitivanju
8 koje će voditi kolega, prije nego što počne u vezi s tim dokumentom, a nakon što
9 se uvedu svi dokazi u glavnom ispitivanju - to je nešto sasvim drugo. Ali
10 trošiti više vremena na ovome mi se čini neproduktivnim.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, postoji jedna opća važna
12 stvar ovdje. Ja, naime, ne dolazim iz pravnog sustava gdje -

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Stewart. Gospodine Stewart. Ja
14 ću vas sada prekinuti - ne Vas, nego strane u postupku. Naime, ova rasprava
15 nikamo ne vodi i ne pomaže /?Vijeću/. Dakle, ako postoji bilo koje pitanje koje
16 traži razjašnjavanje stava Tužiteljstva u vezi s odgovorom svjedoka i
17 dosljednosti s dokumentima - a ja priznajem, to može za Vas biti važno u
18 protuispitivanju svjedoka - osim ako ne postoji potreba da se to odmah
19 razriješi, a ja tu potrebu sada, u ovom trenutku ne vidim, to se može riješiti
20 na kraju rasprave. Dakle, ja se slažem s Vama da je korisno da se ove stvari
21 razriješe. No, istodobno, to ne bi smjelo ni najmanje prekidati tijek izvođenja
22 dokaza. Stoga pitanje stoji. Pričekajmo da vidimo hoće li ono vrijediti i dalje,
23 zato što je gospodin Tieger rekao da ćemo mi vidjeti i dodatne dokaze koji

24

25

26

27

28

29

30

1 mogu pokazati nešto drugo, a onda ćemo vidjeti da li je Vama potrebno točno
2 pojašnjenje stava Tužiteljstva da biste se pripremili za unakrsno ispitivanje.

3 G. STEWART: [simultani prevod] Hvala, časni Sude.

4 G. TIEGER: [simultani prevod]

5 P: Još dva dokumenta u vezi s ovim dokumentom. Prvo u vezi s točkom 1A.
6 Dakle, onaj dio 1A, gdje piše: "Vlada je podržala tekst naredbe Centralne
7 komisije za razmjenu zarobljenika." Da li se to odnosi na naredbu od 6. juna,
8 koju smo ranije ispitivali; radi se o dokaznom predmetu Optužbe P435?

9 O: Da.

10 P: Drugo pitanje, gospodine Mandiću. Sjećate li se da li je u jednom
11 trenutku - dakle, između onog trenutka kada je gospodin Čolović rekao da želi
12 podnijeti ostavku pa do trenutka kada je pronađena zamjena - jeste li Vi ikada,
13 zapravo, preuzeli odgovornost šefa ili glavne osobe u Komisiji za razmjenu ili
14 da budete osoba za kontakt u toj Komisiji za razmjenu?

15 O: Ne. Ja mislim da ne.

16 P: Bi li pomoglo ako biste preslušali jedan presretnuti telefonski
17 razgovor iz tog vremena?

18 O: Naravno.

19 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, ja bih sada prešao na sljedeći
20 dokazni predmet po redu, a to je telefonski razgovor koji su vodili Nenad
21 Vanovac i Momčilo Mandić 23. juna 1992. godine.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospođo tajnice.
2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] To će biti dokazni predmet P438, audio
3 snimka, a P438A za transkript te snimke.
4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, iako se tekst kreće
5 prema niže, ja ne čujem niti original niti prijevod.
6 G. TIEGER: [simultani prevod] Što znači da nam treba tehnička pomoć iz
7 kabina. I molim tehničare da puste razgovor još jednom.
8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Idemo početi ponovno da vidimo hoćemo li
9 čuti zvuk.
10 [Sluša se presretnuti razgovor]
11 "Nepoznata govornica: Dobar dan.
12 Momčilo MANDIĆ: Dobar dan.
13 Nepoznata govornica: Je l' to "Kula"?
14 Momčilo MANDIĆ: Jeste.
15 Nepoznata govornica: Ovde Ilidža. Trenutak, treba Vas Vanovac Nenad.
16 Nenad VANOVAČ: Halo?
17 Momčilo MANDIĆ: /nerazgovetno/
18 Nenad VANOVAČ: Dobar dan.
19 Momčilo MANDIĆ: Dobar dan.
20 Nenad VANOVAČ: Vanovac na liniji -
21 Momčilo MANDIĆ: I Momo Mandić.
22 Nenad VANOVAČ: Je l' to /nerazgovetno/?
23 Momčilo MANDIĆ: Zdravo. /nerazgovetno/.
24 Nenad VANOVAČ: Ovaj, s kim ću ja ubuduće da kontaktiram? Ovog Eleza ne
25 mogu niđe da -
26 Momčilo MANDIĆ: Ništa Elez, sve ovdje. Sa mnom direktno dok ja ne nađem
27 pravog čovjeka. To je budala i nemojte sa njim više kontaktirat'... -
28 Nenad VANOVAČ: Pa, ja sam Rajku Čoloviću tako nešto slično rekao -
29
30

1 Momčilo MANDIĆ: Ama, Rajko nas je izdô, goni ga u pizdu materinu. Otišô
2 tamo, sve napustio to i sad stavili nam ovu budalu. A ja ću danas - danas ne
3 mogu - sutra nać' pravog čovjeka, prekosutra, neću da trčim dok se ne nađe
4 odgovarajući. Pa ću vam direktno ja ovdje kontaktirat', pomagat'.

5 Nenad VANOVAČ: Pa znaš šta, o... čovjek bi trebô da sjedi otprilike na
6 "Kuli" ili ovdje -

7 Momčilo MANDIĆ: On će sjedit' ovdje na "Kuli"...

8 Nenad VANOVAČ: /nerazgovetno/ Srbi.

9 Momčilo MANDIĆ: ... u... u... na Ilidži, nije bitno, dogovorićemo.

10 Nenad VANOVAČ: Da. Evo, vidi o čemu se radi. Zovu sa... ovo osmero što ste
11 Vi odobrili da ja razmijenim sa Hrasnicom i Kolonijom.

12 Momčilo MANDIĆ: Dobro.

13 Nenad VANOVAČ: Šukrić Nijaz... od ovih osmoro ostao je... ostalo je, kažu,
14 samo dvoje njih, Šukrić Nijaz i Dženanović Ibrahim.

15 Momčilo MANDIĆ: Dobro.

16 Nenad VANOVAČ: I sada ih traže. A oslobodili bi brata od Vase Rajaka,
17 našeg popa odavde, sa Bijelog Polja...

18 Momčilo MANDIĆ: Dobro.

19 Nenad VANOVAČ: ...i njegovog šuru, kako se zove, ja već imam zapisano
20 ovde. Oslobodili bi i Rajak Peru iz KP doma u Zenici.

21 Momčilo MANDIĆ: A gdje se nalaze ta dva čovjeka?

22 Nenad VANOVAČ: U KP domu u Zenici.

23 Momčilo MANDIĆ: Aha, aha. A gdje se nalaze ovi njihovi?

24 Nenad VANOVAČ: Pa, njihovi su... Pa, i ja sam htjeo /sic/ da pitam jesu
25 li...

26

27

28

29

30

1 li... jesu li tu na "Kuli" ili...

2 Momčilo MANDIĆ: 'Ajde, molim te, onaj, ponovo nazovi pa... dole u stanicu

3 milicije, oni imaju r... spisak, pa vidi jesu na "Kuli" ili su u Lukavici.

4 Nenad VANOVAČ: Hoću.

5 Momčilo MANDIĆ: 'Ajde, molim te.

6 Nenad VANOVAČ: Hoću, čujemo se.

7 Momčilo MANDIĆ: 'Ajde, to je... kod Tepe ima spisak, pa nek' pogleda.

8 Nenad VANOVAČ: Dobro.

9 Momčilo MANDIĆ: Čujemo se.

10 Nenad VANOVAČ: Prijatno.

11 Momčilo MANDIĆ: Živio."

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U skladu s uobičajenim postupkom, moram

13 pitati da li ima kakvih nedosljednosti između originala i prijevoda. Ako ne,

14 onda nastavite, gospodine Tieger.

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Hvala.

16 P: Gospodine Mandiću, prije nego što smo pustili ovaj razgovor, pitao

17 sam Vas hoće li Vam pomoći da se prisjetite jeste li Vi u nekom trenutku

18 preuzeli dužnost kao čovjek za kontakt za razmjene? I ne znam da li Vam je bilo

19 od pomoći preslušati ponovno ovaj razgovor?

20 O: Raz... Nije, nema potrebe. Nema potrebe da slušam ponovo razgovor.

21 P: Koliko sam ja shvatio Vaš razgovor s gospodinom Vanovcem, njemu ste

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 rekli da vas je Rajko izdao, dakle "izdao nas je", te da ćete pronaći pravu
2 osobu i, dok se takva osoba ne pronađe, da ćete Vi biti kontakt.

3 O: Mislim da je Rajko o...otišao u Vlasenicu i da je ostavio prazan
4 prostor. Pa, pošto sam se ja nalazio dole u... prilikom m...momenta, odnosno vremena
5 kada je zvao gospodin Vanovac, a nije se trpilo /sic/ odlaganje razmjene ovih
6 ljudi, ja sam izašô ususret Vanovcu i bilo kome da se to završi, da se izvrši
7 razmjena. Znači, pošto nije bilo Rajka, otišao je u Vlasenicu il' nije bio tu, a
8 hitno je bila razmjena dogovorena i radilo se o ljudima, ja sam izašô ususret i
9 rekao da čak i ja p...pomognem u tim razmjenama, odnosno da se ljudi... idu sa jedne
10 na drugu stranu, da bi se ti problemi rješavali.

11 Čisto kao ministar pravosuđa, imao sam dobru volju da se... da ne stoji
12 posao i da se to završava. Znači, to sam ja dobrovoljno htio da završim neke
13 poslove, da ne bi čekali novi izbor predsjednika državne komisije.

14 P: U razgovoru Vi i gospodin Vanovac razgovarate o gospodinu Šukriću i
15 Dženanoviću - dvoje od osmero, koliko ih je ostalo. Tko su bili gospodin Šukrić
16 i Dženanović?

17 O: Vidite, ja i ne znam gdje su te ljudi nalazili /sic/. Jer je u
18 Lukavici bio vojni zatvor, odnosno vojni zatvor je u Lukavici bio, a na "Kuli"
19 je bio zatvor pod ingerencijom Službe bezbjednosti, odnosno MUP-a, i g... ja sam u
20 jednom momektu /sic/ rekao: "'Ajde, to je kod Tepe, ima spisak." Tepe je
21 Tepavčević, o kome smo maloprije razgovarali, pripa... ž... načelnik Stanice javne
22 bezbjednosti Ilidža, koji je držao tu "Kulu". Tako da ja nisam bio upoznat gdje
23 ko... o... drži koje... koje ljude, civile ili vojna lica, pa sam ja išô da -

24 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandiću, pitanje je bilo jeste

25

26

27

28

29

30

1 li znali tko su ti ljudi, a ne gdje /?su/?

2 SVEDOK: Ne.

3 G. TIEGER: [simultani prevod]

4 P: Gospodin Vanovac je rekao da ste prije odobrili njihovu razmjenu, kao
5 dio razmjene - kao što je on rekao: "Ovo je problem za kojeg su me zvali, za
6 onih osmero što ste Vi odobrili da razmijenim sa Hrasnicom i Kolonijom." Dakle,
7 je li točno onda reći da prije nego što je gospodin Vanovac nazvao tog dana -
8 dakle, 23.06. - da ste Vi već prethodno odobrili razmjenu sa Hrasnicom i
9 Kolonijom?

10 O: Pa, ne mislim da je on mislio lično na mene, već na državnu komisiju.
11 Ja nisam vršio te razmjene. On je mislio "vi iz državne komisije", koja je... koja
12 je formirana na nivou vlada.

13 P: Zašto bi gospodin Vanovac konkretno Vama imenovao to dvoje ljudi,
14 imenom i prezimenom?

15 O: Mislim... ne mogu da se sjetim kako se to dog...događalo, ali za ove
16 opštinske komisije, oni su poistovjećivali državnu komisiju sa Vladom, sa
17 Ministarstvom pravde, i oni su to tumačili: Vi ste doli /sic/ saglasnost dali iz
18 komisije i oni su to vršili razmjenu. Ne mislim da je lično na mene, personalno
19 mislio, već na tu Centralnu komisiju koja je davala saglasnost po instrukcijama
20 gospodina Čolovića na koji način da se vrši razmjena i koja je usvojena na
21 prethodnoj vladi. Ne mislim da je personalno, al' ja sam na... to odobrio, već
22 komisija, personifikacija sa državnom komisijom i Vladom.

23 P: Molim da pređemo na idući dokazni predmet Tužiteljstva, a to je

24

25

26

27

28

29

30

1 dokument koji ima ERN oznaku ET 0297-7173 /u engleskom transkriptu: "2097-
2 7173"/.

3 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to dokazni predmet Tužiteljstva
4 P439.

5 G. TIEGER: [simultani prevod]

6 P: Gospodine Mandiću, P439 je dokument u čijem zaglavlju stoji
7 "Republika Bosna i Hercegovina, Ministarstvo obrane, Komisija za razmjenu ratnih
8 zarobljenika i zarobljenih lica", potpisano od strane Filipa Vukovića,
9 predsjednika komisije, te je upućeno Centralnoj komisiji za razmjenu lica. Da li
10 je to dokument o razmjeni koji je komisija Republike Bosne i Hercegovine poslala
11 svojoj ekvivalentnoj komisiji na strani bosanskih Srba?

12 O: Da.

13 P: Možete li prema naslovu koji se odnosi na faks, na prvoj ili drugoj
14 stranici, odrediti kojeg je to datuma bilo? Dakle, čini se da je to faksirano
15 26.06., bar tako stoji oznaka sa faks-aparata. To se nalazi na samom vrhu svake
16 od stranica.

17 O: Da.

18 P: Na prvoj stranici originala na B/H/S-u vidimo rukom dopisano ime
19 Ratko. Zna li na koga se to odnosi?

20 O: Jedino može da se odnosi na Ratka Lalovića, koji je bio prvi upravnik
21 KP doma Butmir. Il' nekog drugog Ratka. Ne mogu Vam sa sigurnošću tvrditi' na
22 koga se odnosi.

23 P: Dokument sadrži popis imena. Prvi je sa 35 imena, drugi sa 10, treći
24 sa 15, četvrti sa 14. I zatim vidimo i neka imena navedena u odlomku nakon toga,
25 na dnu druge stranice dokumenta na B/H/S-u. Vidite li imena Nijaz Šukrić i
26 Ibrahim Dženanović?

27

28

29

30

1 O: Da. Da.

2 P: Jesu li to isti ljudi koji se spominju u razgovoru od 23.06. između
3 Vas i gospodina Vanovca?

4 O: Da.

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, možemo li sada prijeći na
6 idući dokazni predmet Tužiteljstva, koji nosi ERN oznaku 03091644?

7 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to dokazni predmet Tužiteljstva
8 P440.

9 G. TIEGER: [simultani prevod]

10 P: Gospodine Mandiću, P440 je dokument Ministarstva pravosuđa Srpske
11 Republike Bosne i Hercegovine od 04.07.1992., s Vašim imenom i potpisom, no
12 potpisan je za Vas. Radi li se o imenovanju gospodina Vanovca kao predsjednika
13 Centralne komisije, na kojem je mjestu trebao zamijeniti gospodina Čolovića?

14 O: Da.

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, idući dokazni predmet
16 Tužiteljstva nosi oznaku ETR 002-9604.

17 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to dokazni predmet Tužiteljstva
18 P441.

19 G. TIEGER: [simultani prevod]

20 P: Gospodine Mandiću, P441 je dokument pod naslovom "Ugovor o obostranom
21 oslobađanju zarobljenih lica, na principu 'svi za sve'", a temelji se na
22 sporazumu od 05.07.1992. Potpisao Nenad Vanovac, gospodin B. Kelly i gospodin
23 Vuković. Sačinjen je od ugovora, tako je i navedeno na prvoj stranici prijevoda
24 na engleski, a zatim slijedi daljnja razrada dokumenta, sa točkama sporazuma, te
25
26
27
28
29
30

1 imenima Radovana Karadžića i Alije Izetbegovića, čije potpise i vidimo. Dakle,
2 vidimo da tu stoji potpis gospodina Karadžića, gospodina Izetbegovića, odnosno
3 da tu postoji mjesto za potpis svih tih ljudi, gospodina Karadžića,
4 Izetbegovića, Vanovca i Vukovića.

5 Jeste li upoznati s ovim dokumentom ili bar sa sporazumom o kojem se u
6 njemu govori?

7 O: Prvi put ovo vidim sada.

8 P: Jeste li znali da je postignut dogovor 05.07., opće naravi, te znate
9 li da li je, kao rezultat toga, došlo do bilo kakve razmjene zarobljenih?

10 O: Nisam upoznat sa ovim dokumentom ni ovim sporazumom. To sada prvi put
11 vidim.

12 P: Jeste li imali dovoljno vremena pogledati ovaj dokument dok su ga
13 stavljali pred Vas?

14 O: Da.

15 P: Dakle, bar ste mogli nabrzinu pročitati. Djelomično, pod točkom 2, u
16 ugovoru stoji da će: "Obje komisije 11.07.1992. godine, od 12.00 sati, u
17 prisustvu predstavnika UNPROFOR-a međusobno razmijeniti liste zarobljenih lica
18 koje traži svaka od strana."

19 O: Da.

20 P: Kao prvo, da Vas pitam sljedeće: ako /?da li/ ste općenito bili
21 upoznati sa sudjelovanjem predstavnika UNPROFOR-a i naporima kako bi se pomoglo
22 ili olakšalo provođenje ovog sporazuma i razmjena zarobljenika?

23 PREVODILAC: Dakle, pitanje je: jeste li općenito bili upoznati sa
24 postojanjem toga?

25 SVEDOK: Ne. Sve poslove ispred Ministarstva za pravohuđe /sic/ radio je
26
27
28
29
30

1 Slobodan Avlijaš, moj pomoćnik, i on je vodio i evidencije i sve ovo što se tiče
2 i zatvora i razmjene zatvorenika.

3 P: Ranije ste rekli, čini mi se, dok ste pregledavali neke dokumente
4 vezane uz Komisiju za razmjenu, da su bile izrađivane liste, i spominjali ste i
5 jednu listu u razgovoru s gospodinom Vanovcem. Jesu li to bile liste na koje se
6 čini da se misli pod točkom 3 /u engleskom transkriptu: "2"/ ovog dokumenta?
7 Dakle, da se izradi lista ljudi koje treba razmijeniti kako bi se oslobodili i
8 razmijenili zatočeni i zarobljenici?

9 O: Ja moram ovdje da razjasnim nešto. Sa Slobodanom... sa... sa gospodinom
10 Vanovcom sam razgovarao, jer je tražio čovjek nastavak razmjena tih ljudi koji
11 su se nalazili ili na "Kuli" ili... ili Lukavici. Nisam bio upoznat sa materijom i
12 pitao sam gdje su ti ljudi i kako se vrši razmjena. Znači, ni...nikakve spiskove
13 ni sa... nisam sastavljao niti sam bio upoznat sa spiskovima. Svi spiskovi su bili
14 kod onih ljudi koji su držali te zatvore, odnosno te objekte: "Kula" i Lukavicu.
15 Lukavicu je držala vojska, "Kulu" policija. I to sam u... u razgovoru sa Vanovcem
16 rekao.

17 P: Jeste li znali za postojanje Komisije za razmjenu ili nekakve
18 komisije koja se bavila postupkom razmjene sa strane Republike Bosne i
19 Hercegovine? Drugim riječima, da li ste znali da postoje ekvivalentne komisije
20 na obje strane?

21 O: U toku rata sam saznao i čak sam bio u jednoj komisiji 1994. godine,
22 komisija za saradnju sa UNPROFOR-om, i tada sam upoznao te ljude na aerodromu

23
24
25
26
27
28
29
30

1 Butmir koji su vršili... koji su bili članovi državne komisije Bosne i
2 Hercegovine.

3 P: Jeste li znali kako su se općenito razmjene trebale događati i
4 dogovarati? Da li je to uključivalo i razmjenu popisa obiju strana, dakle da bi
5 komisija za... u ime Republike Srpske i u ime predstavnika Republike Bosne i
6 Hercegovine podnijeli spiskove?

7 O: Gospodine tužioce, nikada nisam u... aktivno učestvovao u... u radu
8 Komisije za razmjenu, niti jedne niti druge strane. Znači, sve drugi ljudi -
9 odnosno, iz nadležnosti regionalnih i opštinskih komisija - vršili z... davali su
10 spiskove Centralnoj komisiji, koja je već imala nekoliko članova. Ovaj razgovor
11 sa vane... Vanovcem je događaj koji me je zatekao dole na "Kuli" i koji sam ja dao
12 saglasnost, da ne bi čekao se Rajko Čolović il' neko drugi, da se izvrši
13 razmjena tih ljudi. Znači, ne sjećam se nit' sam bilo koji način ja pravio neke
14 spiskove, jer sam ja bio ministar pravosuđa i bavio sam se drugim poslovima.

15 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, vidim da je 12.30h. Mogu još
16 nastaviti, no bojim se da će to potrajati više od nekoliko minuta, pa je možda
17 dobro vrijeme za pauzu.

18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Idemo onda prvo na pauzu.

19 Idemo na pauzu do 12.50h.

20 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

21 ... Početak pauze u 12.29h

22 ... Sednica nastavljena u 12.54h

23 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Ustanite, molim.

24 Izvolite sjesti.

25 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da se svjedoka uvede u sudnicu.

26 [Svedok je ušao u sudnicu]

27 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Htio bih iskoristiti ovu priliku da

28

29

30

1 skrenem pažnju strana na činjenicu da Vijeće još čeka hoće li se strane složiti
2 oko toga kojeg ćemo svjedoka imati 06.12. Bio sam obaviješten o pitanju o tome
3 da li će se gospodin Bjelobrck trebati ponovno pojavljivati ovdje zbog daljnjeg
4 unakrsnog ispitivanja, odnosno da su strane kao odgovor na to pitanje čekale
5 Vijeće. No Vijeće poziva strane da vide u kojoj se mjeri mogu složiti oko bilo
6 kojeg od paragrafa koje je spomenula Obrana i onog što je relevantno za unakrsno
7 ispitivanje.

8 Prema tome, Vijeće bi htjelo dobiti taj podatak što je ranije moguće i
9 zatim ćemo odlučiti točno da li je potrebno pozvati gospodina Bjelobrka natrag
10 ili ne.

11 G. STEWART: [simultani prevod] Nisam posve siguran, ali moram provjeriti
12 izvan Suda, no pretpostavljam da Vam možemo dati kratak odgovor vezano uz prvu
13 stvar, a to je koji svjedok -

14 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Svjedok je sada u sudnici.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Htio sam samo reći da Vam možemo kratko
16 odgovoriti na prvu stvar, a druga točka će trebati nešto više vremena.

17 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Shvaćam. No sada bih prvo dopustio
18 gospodinu Tiegeru da nastavi sa svojim glavnim ispitivanjem.

19 Izvolite.

20 G. TIEGER: [simultani prevod] Molim da se pred svjedoka stavi dokazni
21 predmet P441 /sic/ i P39. Dakle, P439.

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 P: Gospodine Mandiću, ako su moje brojke točne, P439 bi trebao biti
2 dokument kojeg je poslao gospodin Vuković, kao predsjedavajući državne komisije
3 Republike Bosne i Hercegovine, zar ne?

4 O: Da.

5 P: I to je dokument koji u zaglavlju ima "Republika Bosna i Hercegovina,
6 Ministarstvo obrane, Komisija za razmjenu ratnih zarobljenika i zarobljenih
7 lica"?

8 O: Da.

9 P: Na dnu druge stranice, kao što smo i ranije razgovarali, vidimo da je
10 gospodin Vuković naveo, među ostalima, imena Nijaza Šukrića i Ibrahima
11 Dženanovića.

12 O: Da.

13 P: I, kao što smo i ranije razgovarali, to su dvije osobe koje su bile
14 zatočene u Republici Srpskoj, a za koje je komisija Republike Bosne i
15 Hercegovine htjela da ih se razmijeni; je li točno? Drugim riječima, Vuković je
16 tražio puštanje, između ostalih, i Šukrića i Dženanovića?

17 O: Da.

18 P: Zato su ta imena tu. Osim toga, gospodin Vuković je dao popis imena
19 ostalih osoba za koje se vjeruje da su zatočene u Republici Srpskoj i čije je
20 puštanje tražio.

21 O: Da.

22 G. TIEGER: [simultani prevod] Molim sada da se pokaže svjedoku idući
23 dokazni predmet. To je dokument koji ima naslov "Spisak lica koja su bila
24
25
26
27
28
29
30

1 zarobljena, a ima broj ERN 0031-7099 /u engleskom transkriptu: "ET 0031-7099"/.

2 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Bit će to dokazni predmet Tužiteljstva
3 P442.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Molim i da kod svjedoka ostanu i ostala
5 dva dokazna predmeta.

6 P: Gospodine Mandiću, da Vas nešto pitam ukratko, nešto u vezi P441. To
7 je sporazum vezano uz dogovor od 05.07.1992. Dakle, to je dokument koji smo
8 gledali prije pauze. Imate li to pred sobom?

9 O: Ne.

10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Molim da svjedoku dostavi P441.

11 Zahtjev gospodina Tiegera bio je da svi ti dokazni predmeti ostanu kod
12 svjedoka za sada.

13 G. TIEGER: [simultani prevod]

14 P: Već smo razgovarali o točki 2 ovog ugovora, koja kaže: "Obje komisije
15 će 11. jula 1992. godine, u 12.00 sati, u prisustvu predstavnika UNPROFOR-a
16 međusobno razmijeniti liste zarobljenih lica koja traži svaka od strana."

17 Pretpostavljam, dakle, da bi to bio popis sličan onome koji je predočio
18 gospodin Vuković u dokumentu koji ste maloprije gledali, dakle popis osoba za
19 koje se smatra da su zatočene na drugoj strani i čije se puštanje traži?

20 O: Da.

21 P: Ako pogledamo P442, naslovljen "Spisak lica koja su bila zarobljena",
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 na zadnjoj stranici stoji potpis predsjednika komisije, gospodina Brkića - čini
2 se da je tu i pečat Republike Bosne i Hercegovine - da li je to popis kakav bi
3 podnijela muslimanska strana, sa imenima ljudi čije puštanje traže u skladu sa
4 ovim sporazumom i razmjenama?

5 O: Da.

6 P: Ako pogledamo ponovno P439, dokument koji je poslao gospodin Vuković,
7 osim ljudi čija se imena pominju u glavnini dokumenta i popisa o kojima smo
8 ranije razgovarali, nakon potpisa gospodina Vukovića stoji "Prilog, spisak
9 zarobljenih lica od 1 do 3.441". Ranije u dokumentu gospodin Vuković naznačuje
10 da taj "prilog sadrži popis zarobljenih i zatočenih osoba po našim podacima".

11 Gospodine Mandiću, da li je to referenca na iste vrste popisa o kojima
12 smo ranije govorili, dakle popisa osoba za koje se vjerovalo da su zatočene, u
13 ovom slučaju, na muslimanskoj strani i čije je puštanje traženo?

14 O: Raz...razjasnite malo, molim Vas, pitanje.

15 P: Naravno. Ne bih htio otežati ovo pitanje. Dakle, ako pogledamo ovaj
16 prilog, spisak zarobljenih lica od 1 do 3.441, u usporedbi sa ranijim popisima,
17 radi li se u osnovi o istoj vrsti popisa?

18 O: Ja imam spisak ovdje 1.931, a ne 3.500.

19 P: Shvaćam, nisam ni htio sugerirati da se radi upravo o ovoj listi, već
20 Vas pitam jednostavno da li to što gospodin Vuković ovdje spominje /?kao/
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 prilog, činjenica da pominje jednaku takvu vrstu popisa, sličan popis kao što je
2 popis koji predstavlja dokazni predmet Tužiteljstva P441, a koji je podnešen u
3 svrhu toga što se traži da se pusti na slobodu ljude za koje se vjeruje da su
4 zatočeni /kako je prevedeno/.

5 G. STEWART: [simultani prevod] Htio bih reći sljedeće. Vjerujemo da je
6 Tužiteljstvo pomalo pobrkano ovdje, no u svjetlu onog što sam ranije rekao, neću
7 više ništa dodati.

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Čini se da sam pogrešno naveo broj jednog
9 dokaznog predmeta. Stoga ću ponoviti pitanje.

10 P: Dakle, razgovarali smo o imenima koja se pojavljuju u sadržini
11 dokumenta gospodina Vukovića. Razgovarali smo i o popisu imena u predmetu P442.
12 Pitam Vas jednostavno ovo: prilog koji se spominje u dokumentu gospodina
13 Vukovića, je li to u osnovi ista stvar? Dakle, ne identificiraju se isti ljudi,
14 ne radi se o istoj listi, već da se radi o sličnoj vrsti popisa.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Možda mogu pomoći. Stranica 68, red 3 /u
16 engleskom transkriptu: "5"/ do 9 - po nama, mislim da se radi o krivom tumačenju
17 dokumenata o kojima se govori.

18 U redu 8 se spominje muslimanska strana, no mi mislimo da se ovdje
19 radilo o osobama koje je držala srpska strana.

20 G. TIEGER: [simultani prevod] Točno. I možda je zbog toga i došlo do
21 zabune.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandić, da Vas pitam: na dnu
23 dokumenta P439 se spominje prilog "Spisak zarobljenih lica od 1 do 3.441". Ako

24

25

26

27

28

29

30

1 pogledate dokazni predmet P442, spisak lica koja su bila zarobljena, koliko
2 shvaćam, Tužiteljstvo Vam ovdje tvrdi da su to bili ljudi koji su bili ključni
3 za razmjenu zarobljenika. Dakle, da li prilog "Spisak zarobljenih lica od 1 do
4 3.341 /?3.441/" predstavlja spisak iste vrste kao što je spisak lica koji su
5 bili zarobljeni u P442?

6 G. STEWART: [simultani prevod] Mislim da nemamo taj popis koji se nalazi
7 u prilogu, 1 do 3.441.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Malo sam iznenađen. Ako svjedok ne zna
9 za ovaj popis, gospodine Tieger, i ako već imamo spisak lica kao P442, od 1.931,
10 a u drugom dokumentu stoji spisak do 3.441, onda možemo li pretpostaviti da
11 postoji i popis s imenima zarobljenika koji se nalaze u tom prilogu i koji
12 potpadaju pod okvir sporazuma?

13 G. STEWART: [simultani prevod] Ja nisam vidio taj popis i upravo to
14 gospodin Tieger, u redovima 5 do 9, odnosno u redu 8, spominje "u ovom slučaju,
15 koje drže na muslimanskoj strani"... Ustvari, trebalo je reći da se radi o ljudima
16 koje je držala srpska strana, tako da je to potencijalno iznimno zbunjujuće za
17 svjedoka, kao i za sve ostale.

18 G. TIEGER: [simultani prevod] Shvaćam. No nema neslaganja. Radi se
19 jednostavno o načinu na koji se postavi pitanje.

20 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Onda ga postavite na razumljiv način.

21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 Izvolite.

2 Naravno, ostavit ću Vama da sudite o tome koliko je relevantno bilo to
3 konkretno pitanje.

4 G. TIEGER: [simultani prevod] Pokušat ću još jednom, ako ne, idemo
5 dalje. Dakle, pokušat ćemo riješiti nešto što je bilo uzrokovano time što je
6 pitanje bilo određeno na određen način. Dakle, da pokušamo to riješiti.

7 P: Gospodine Mandiću, kako ste nam rekli ranije, gospodin Vuković je
8 zatražio puštanje određenog broja ljudi koje je držala srpska strana,
9 uključujući i, kao što ste rekli, gospodina Šukrića i Dženanovića. Je li to
10 točno?

11 O: Ja moram malo da pokušam da razjasnim svoju situaciju, odnosno, ovaj,
12 činjenicu da prvi put sada vidim ove dokumente, činjenicu da ja nikada nisam
13 radio razmjenu niti učestvovao u bilo kom obliku tokom 1992. godine, razmjenu
14 ratnih zarobljenika. Onaj telefonski razgovor je *ad hoc* moja pomoć ovome čovjeku
15 sa Ilidže, Vanovcu, da se razmijene dva lica i sa muslimanske i sa srpske
16 strane, i to sam prenio na Tepavčevića nad... načel...načelnika stanice milicije
17 "Kula", da se to završi. Nikada nisam ulazio u ove probleme niti sam bio na bilo
18 koji način aktivan ni uključen u... ovaj, u... u ove liste, u razmjenu, i mislim da
19 Vam neću moć' puno pomoć oko toga, ja se bojim. Ali, evo, da... na raspolaganju
20 sam sve što znam. Tako da sam malo zbunjen. Ne znam ni ko je Vuković, n... n...

21 P: U redu. Mislim da u ovom trenutku neću tražiti nikakve pojedinosti o
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 tim popisima što bi značilo nešto više od onog što ste nam već do sada rekli.
2 Već Vas pitam samo sljedeće - da pokušamo razriješiti moje zadnje pitanje, ovo
3 pitanje oko dokumenata - već ste nam rekli da je gospodin Vuković podnio
4 određena imena ljudi koji su bili zarobljeni od strane bosanskih Srba...

5 O: To je tačno...

6 P: ...i čije se puštanje traži...

7 O: ...to je u ovom dokumentu ovdje, jeste.

8 P: ...to se slažemo, zar ne?

9 O: To je ovaj dokument.

10 P: A zatim ste nam isto tako rekli da dokument koji predstavlja popis
11 puno imena, koji je potpisao gospodin Brkić - to je P442 - je sličan takav
12 popis. Je li to točno? Dakle, popis osoba koje drži strana bosanskih Srba.

13 O: Da.

14 P: Da izbjegnemo daljnju zabunu, pitam samo sljedeće: da li to što
15 gospodin Vuković spominje prilog, /?spisak/ zarobljenih lica nakon svog datuma
16 /?potpisa/ je ustvari ista stvar?

17 O: Ne mogu Vam odgovoriti na to pitanje. Mislite da je ovo dio spiska
18 tog od 3.000 i nešto lica?

19 P: Ne, nego da je to, u suštini, zapravo ista vrsta dokumenta, odnosno
20 onako kako ga je napravila muslimanska strana - dakle, popis osoba koje u
21 zatočeništvu drže bosanski Srbi i čije puštanje na slobodu oni traže?

22 O: Da.

23 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, trebao bih kazati za
24 prevoditelje da je sljedeći dokument po redu presretnuti razgovor koji se nalazi
25 na *Sanction* programu. Dakle, to moramo znati kako bismo izbjegli sve tehničke
26 teškoće na koje smo nailazili do sada. To će biti dokument ET 0322-0954 do 0959,

27

28

29

30

1 barem u transkriptu na engleskom. Radi se o razgovoru gospodina Mandića i
2 gospodina Krajišnika 25.06.1992.

3 GĐA SEKRETAR: [simultani prevod] Audio snimka će biti dokazni predmet
4 Optužbe P443, a transkript će biti 443A /?P443A/.

5 G. TIEGER: [simultani prevod] Ispričavam se, časni Sude, trebao sam
6 obavijestiti Tajništvo nešto ranije. Ovo je dokument koji već ima broj dokaznog
7 predmeta, to je dokazni predmet P292. On se nalazi pod razdjelnikom KID 3146G.
8 Oprostite, ispričavam se ponovno. P292, KID 31469.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dobro. Sada možemo preslušati ovu
10 snimku.

11 [Sluša se presretnuti razgovor]

12 "Milijana: Halo?

13 Nepoznata govornica: Molim?

14 Milijana: Ćao.

15 Nepoznata govornica: Ej, Ćao, Ćao.

16 Milijana: Je l' ti došao -

17 Nepoznata govornica: Čekao me, jeste, jeste. Samo malo.

18 Milijana: Dobro.

19 Momčilo MANDIĆ: Molim?

20 Milijana: Halo, dobar dan, Momo, Milijana je.

21 Momčilo MANDIĆ: Zdravo, Milijana.

22 Milijana: Kako ste?

23 Momčilo MANDIĆ: Evo...

24 Milijana: Evo, predsjednik Krajišnik Vas treba, samo trenutak.

25

26

27

28

29

30

1 /nerazgovetno/
2 Momčilo KRAJIŠNIK: Halo?
3 Momčilo MANDIĆ: Da.
4 Momčilo KRAJIŠNIK: Šta ima, Mandiću?
5 Momčilo MANDIĆ: Kako je, gospodine predsjedniče?
6 Momčilo KRAJIŠNIK: Moram ti reći da ti... je l' se sad štucalo tebi?
7 Momčilo MANDIĆ: [smeh]
8 Momčilo KRAJIŠNIK: Ja sam ti i, ovaj, još jedan rekô da si ti pravi
9 junak. Ovo ti je ostalo bogami talašika.
10 Momčilo MANDIĆ: Tu, vala, ne griješite sigurno, a ostalo - vidjećemo.
11 Momčilo KRAJIŠNIK: Talašika, moram ti reći. Malo je Srba koji nose takvo
12 ime, pa radi toga da te to podsjeća na Vojvodu Momčila.
13 Momčilo MANDIĆ: [smeh]
14 Momčilo KRAJIŠNIK: Slušaj, Momo.
15 Momčilo MANDIĆ: Recite.
16 Momčilo KRAJIŠNIK: Našeg Savića Miloša je uhapšen brat.
17 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
18 Momčilo KRAJIŠNIK: I sada, evo samo dajte zovnite Miloša.
19 Momčilo MANDIĆ: Predsjedniče.
20 Momčilo KRAJIŠNIK: Ja?
21 Momčilo MANDIĆ: Onaj prvi dio je očišćen i završeno je danas.
22 Momčilo KRAJIŠNIK: Je l' otišô?
23 Momčilo MANDIĆ: Jest. Očišćeno.
24
25
26
27
28
29
30

- 1 Momčilo KRAJIŠNIK: A?
- 2 Momčilo MANDIĆ: Onaj prvi dio je očišćen.
- 3 Momčilo KRAJIŠNIK: Koji dio?
- 4 Momčilo MANDIĆ: Ovaj... ovo što je bilo sporno malo i p... -
- 5 Momčilo KRAJIŠNIK: Ne znam koji. A ono gore?
- 6 Momčilo MANDIĆ: Da, da.
- 7 Momčilo KRAJIŠNIK: Na vrhu, je l'?
- 8 Momčilo MANDIĆ: Da.
- 9 Momčilo KRAJIŠNIK: Bogati?
- 10 Momčilo MANDIĆ: Da, i ljudi s... već prelaze tamo.
- 11 Momčilo KRAJIŠNIK: A bogati?
- 12 Momčilo MANDIĆ: Rade, jeste.
- 13 Momčilo KRAJIŠNIK: 'Ajde, odlično. Moram ti reći, ovaj, samo mi to tebi...
- 14 ovo što ti ja sad, hvalim te, ovaj, nek' znaš da su uskočili onu... račun za
- 15 reklamu.
- 16 Momčilo MANDIĆ: [smeh]
- 17 Momčilo KRAJIŠNIK: Slušaj, molim te. Našeg Miloša Savića je uhapšen...
- 18 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
- 19 Momčilo KRAJIŠNIK: ... /nerazgovetno/ komisije. Savić Dušan.
- 20 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
- 21 Momčilo KRAJIŠNIK: I sada je -
- 22 Momčilo MANDIĆ: Savić Dušan, je l'?
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

1 Momčilo KRAJIŠNIK: /nerazgovetno/ On je gore u onome Kneževića Potoku,
2 al' je tamo njemu i još žena mu i snaha i sestra -

3 Momčilo MANDIĆ: Kom potoku?

4 Momčilo KRAJIŠNIK: To je ono, znaš, onaj Kneževića Potok.

5 Momčilo MANDIĆ: A gdje, koje je to naselje?

6 Momčilo KRAJIŠNIK: To je gore više Boljakova Potoka.

7 Momčilo MANDIĆ: A, Boljakov potok.

8 Momčilo KRAJIŠNIK: Između Buća Potoka i Boljakov Potoka -

9 Momčilo MANDIĆ: Aha.

10 Momčilo KRAJIŠNIK: A da ti kažem, al' ovaj je uhapšen Savić Dušan.

11 Momčilo MANDIĆ: Ja.

12 Momčilo KRAJIŠNIK: Molim te, ako moreš /sic/, kad staneš sa njima
13 uspostavljat' ovu... kad si ti u toj komisiji, znaš...

14 Momčilo MANDIĆ: Ja.

15 Momčilo KRAJIŠNIK: ...uspostavi kontakt, jer tome je se raspametila i žena
16 i svi se raspametili.

17 Momčilo MANDIĆ: Dobro. Dobro, stavićemo ga odmah sutra za razmjenu.

18 Momčilo KRAJIŠNIK: A šta je... Ti si... Je l' ti meni reče o onome dijelu
19 kad smo gledali ono, znaš, što nije jasno bilo, je l'?

20 Momčilo MANDIĆ: Ma ja, ovaj, što je bliže meni.

21 Momčilo KRAJIŠNIK: Aha, a dobro.

22 Momčilo MANDIĆ: To je završeno.

23

24

25

26

27

28

29

30

1 Momčilo KRAJIŠNIK: A reci mi, ono što je uporište bilo, je li ono
2 sastavljeno -
3 Momčilo MANDIĆ: Jeste, jeste, jeste.
4 Momčilo KRAJIŠNIK: Bogami ti moram reći da ću te ordenom, il' kad budem
5 imao u... ovaj, mogućnosti ordenom da te -
6 Momčilo MANDIĆ: Ne, to su ljudi radili. [smeh]
7 Momčilo KRAJIŠNIK: Aha. /nerazgovetno/
8 Momčilo MANDIĆ: Ovi... ovi moji specijalci.
9 Momčilo KRAJIŠNIK: Malo je takvih.
10 Momčilo MANDIĆ: Iako su -
11 Momčilo KRAJIŠNIK: /nerazgovetno/ došla pomoć da idemo naprijed -
12 Momčilo MANDIĆ: Dogovoreno, predsjedniče.
13 Momčilo KRAJIŠNIK: Javi se malo . A vidi, ovaj... Vidi... Evo, momenat, da
14 ti samo malo Miloš nešto kaže, molim te.
15 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
16 Momčilo KRAJIŠNIK: 'Ajđ, prijatno.
17 Momčilo MANDIĆ: Živio.
18 Miloš: Momo?
19 Momčilo MANDIĆ: Molim.
20 Miloš: Daj, molim te, 'oćeš zapisat' ovo, i ulicu i broj?
21 Momčilo MANDIĆ: 'Ajde, daj mi. A ima li on i prezime? Daj samo broj.
22 Miloš: Savić /fon./ Dušan, Dolačka 81.
23 Momčilo MANDIĆ: Dolačka 81?
24 Miloš: Jeste. Odveden jučer, 24.06.
25
26
27
28
29

1 Momčilo MANDIĆ: Dolačka 21.
2 Miloš: 81.
3 Momčilo MANDIĆ: 81.
4 Miloš: Jeste.
5 Momčilo MANDIĆ: Kad je odveden?
6 Miloš: Jučer, dva'est četvrtog -
7 Momčilo MANDIĆ: 24.06. odveden.
8 Miloš: Oko 19.00 sati.
9 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
10 Miloš: Navodno MUP-ovci, neka tri auta, o... moju kuću, njegovu,
11 preturali, nosili i njega odveli, i tako.
12 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
13 Miloš: Ja te molim..
14 Momčilo MANDIĆ: Da.
15 Miloš: ...učini, brat mi je rođeni.
16 Momčilo MANDIĆ: /nerazgovetno/ Ma, bolan, tvoj -
17 Miloš: A onda, ako bude išô na razmjenu..
18 Momčilo MANDIĆ: Da.
19 Miloš: ...pa da vidim da uzmem i ove snahe, sestru i zeta, da to sve od...
20 otuda... Nek' oni pljačkaju, nek' pale, nek' rade šta hoće.
21 Momčilo MANDIĆ: Dobro. Dobro, staviću ga ja na spisak, pa ćemo to
22 završiti.
23 Miloš: Hoćeš imena ovih ostalih?
24 Momčilo MANDIĆ: Daj mi.
25
26
27
28
29
30

1 Miloš: Savić Zorka.
2 Momčilo MANDIĆ: Savić Zorka.
3 Miloš: Savić Dunja.
4 Momčilo MANDIĆ: Savić Zorka, Dunja...
5 Miloš: Jeste. Čučilo Nedeljko.
6 Momčilo MANDIĆ: Čučilo Nedeljko?
7 Miloš: Ne... jeste. I Čučilo Slavojka, to mi je sestra.
8 Momčilo MANDIĆ: Čučilo Slavojka.
9 Miloš: Jeste. Oni su isto Dolačka, ovo dvoje posljednje, Dolačka 83.
10 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
11 Miloš: O... pardon, š... 63.
12 Momčilo MANDIĆ: D... svi Dolačka 63?
13 Miloš: Ovo dvoje posljednjih, Čučilović.
14 Momčilo MANDIĆ: Dobro.
15 Miloš: 'Ajde, molim te.
16 Momčilo MANDIĆ: Čujemo se.
17 Miloš: Živio."
18 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Prevoditelji nisu ustanovili nikakve
19 razlike?
20 G. STEWART: [simultani prevod] Pa, nas brine samo jedna stvar, časni
21 Sude. Zapravo, cijenim Vaše pitanje upućeno prevoditeljima, ali što je s onim
22 gdje na drugoj stranici u engleskom negdje piše da Mandić kaže: "Da, i ljudi su
23
24
25
26
27
28
29
30

1 već prebačeni tamo." To je na B/H/S-u na drugoj stranici, predzadnja rubrika,
2 gdje mislim da piše, da bi to trebalo pogledati da vidimo koji smo dio dobili
3 kao prijevod.

4 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Dakle, to označite. Ima li bilo šta
5 konkretno u svezi s prijevodom tog dijela, gospodine Tieger?

6 G. TIEGER: [simultani prevod] Možda. Ali nisam siguran da li sam sasvim
7 dobro razumio gospodina Stewarta.

8 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Koliko znam, Vi ste rekli da
9 prevoditelji ne mogu pratiti govornika zbog brzine govora. Ali prijevod se,
10 dakle, radi na osnovi transkripta. I onda drugi prevoditelj sluša ono što se
11 govori i nastoji ustanoviti ima li što nedosljedno u prijevodu, zato što se,
12 zapravo, radi o neizravnome prijevodu teksta. Dakle, ako imate bilo kakvih
13 pitanja u vezi s tim konkretnim dijelom, htio bih da se taj dio ponovno pusti i
14 presluša.

15 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, mi samo kažemo da nismo
16 zadovoljni prijevodom na engleski teksta na B/H/S-u koji je u pisanom dokumentu.

17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Onda bih ja zamolio gospođu Čmerić...
2 Dakle, ne radi se, zapravo, o nedosljednosti već o prevoditeljskom problemu.
3 Biste li, molim Vas, gospođice Čmerić, pročitali ovaj dio na koji nam je ukazao
4 gospodin Stewart, a ja ću zamoliti prevoditelje da taj dio prevedu.
5 GĐA ČMERIĆ: [simultani prevod] Svakako, časni Sude. To je:
6 [na B/H/S-u] "Da, i ljudi su... već prelaze tamo."
7 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Dakle, jesam li u pravu ako mislim
8 da je glavna razlika između onoga "ljudi prelaze", a ne "prebacuje ih se"?
9 G. STEWART: [simultani prevod] Da, upravo je to to, časni Sude.
10 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, molim Vas, pazite na
11 ovo zato što je prijevod koji smo sad dobili nešto ipak različit.
12 Nastavite, molim.
13 G. TIEGER: [simultani prevod] Svakako, časni Sude.
14 P: Gospodine Mandiću, ovo je razgovor koji ste vodili Vi i gospodin
15 Krajišnik, je li tako?
16 O: Tako je.
17 P: Gospodin Krajišnik Vam skreće pažnju na brata Miloša Savića. Prvo nam
18 recite tko je Miloš Savić.
19 O: Miloš Savić je, ja mislim, bio s...sekretar predsjednika Krajišnika,
20 il' u kabinetu kod predsjednika Krajišnika. Ne znam tačno k... ne sjećam se koju
21 je funkciju vršio. Znači, saradnik gospodina Krajišnika u Skupštini.
22
23
24
25
26
27
28
29
30

1 P: A gospodin Savić je zapravo saznao da su njegov brat i članovi
2 obitelji njegova brata uhapšeni, te da ih se drži u zatočeništvu na muslimanskoj
3 strani?

4 O: Da.

5 P: I, po svemu sudeći, gospodin Savić se obratio gospodinu Krajišniku za
6 pomoć, da bi ih se pustilo na slobodu, a onda je gospodin Krajišnik stupio u
7 kontakt s Vama. Recite, zašto se gospodin Krajišnik obratio Vama kako bi se
8 radilo na oslobađanju gospodina Savića?

9 O: To morate pisat... pitat' gospodina Krajišnika. Al' ja mislim da je
10 gospodin Krajišnik znao da se preko... da je predsjednik komisije, odnosno da se
11 vrši ta razmjena preko d...državne komisije čiji je član, odnosno predsjednik
12 komisije, iz pravosuđa. A pošto sam ja bio jedan od bližih saradnika gospodina
13 Krajišnika i čovjek njegovog povjerenja, mislim da mi se je najviše radi toga
14 obratio, i pošto sam imao institucije i načina kako da... da izvučem iz
15 zarobljeničtva porodicu gospodina Savića.

16 P: Je li gospodin Krajišnik znao da ste Vi u to vrijeme zapravo
17 funkcionirali kao član komisije ili kao predsjednik te komisije?

18 O: Ne vjerujem da je on bio upućen u to, kao predsjednik Skupštine, ali
19 je znao da neko iz Vlade, iz pravosuđa to treba da mu... učini tu uslugu i,
20 normalno, kao ja, njegov ministar je čovjek koji je blisko s...sarađivao sa
21 gospodinom Krajišnikom - obratio se meni. Mislim da je to po tom osnovu. Ne
22 vjerujem da je gospodin Krajišnik ulazio ko je k... član komisije, ko je
23 predsjednik komisije, ili ko je sada... t... ko sada radi taj posao, u momentu kada
24 je men... kada je mene zvao.

25 P: Htio bih o tome govoriti za par trenutaka, ali najprije, gospodine
26
27
28
29
30

1 Mandiću, ću Vam postaviti sljedeće pitanje: kakve ste Vi kanale, dakle kakve ste
2 mogućnosti imali na raspolaganju da biste organizirali puštanje na slobodu osoba
3 koje je u zatočeništvu držala muslimanska strana?

4 O: Pa, jednostavno, s... preko komisije ove državne, ili preko Vanovca,
5 ili preko n...ne znam, recimo Pušine Jusufa, ili ovih mojih bivših saradnika koji
6 su ostali u Sarajevu, a k... s kojim sam ja kontaktirao u toku rata, mogao sam
7 mnoge stvari da završim i da izvršim z...zamjene, odnosno da pomognem ljudima koji
8 su se u tom momentu nalazili u zatvoru ili u nekim problemima.

9 Vi znate, gospodine tužilac, da sam ja dugogodišnji sarajevski policajac
10 i sudija, i svi ljudi koji sas... koji... sa kojim sam radio su većina ostali u
11 Sarajevu, ili jedne ili s druge strane.

12 P: U ovom slučaju ste rekli da ćete pokušati postići oslobađanje
13 obitelji gospodina Savića, i to tako što ćete ih staviti na popis.

14 O: Vjerovatno sam... b... između ostalih, to rekao i ovim ljudima koji su
15 zaduženi za to. Mislim da je to radio ovaj Vanovac, iz komisije s...sa Ilidže,
16 mislim da je... da je pravio te spiskove.

17 P: Dakle, onda bi prošli kroz onaj postupak razmjene o kojem smo već
18 razgovarali?

19 O: Pa, to je... bio jedan od n...načina i mogućnosti da se izvuku iz
20 zarobljeničtva ti ljudi. Ali mislim da je to bilo ipak u dogovoru sa n...nek...nekim
21 - ne mogu da se sad tačno sjetim kim - iz Sarajevo, iz federalnog Sarajeva.
22 Znači, da sam nazvao nekog svog p... bivšeg saradnika, poznanika, prijatelja, koji
23 su mi izašli u susret i te ljude pustili na srpsku stranu. Mislim da je tako ta
24 razmjena završena, odnosno oslobađanje porodice Savić. Al' ne mogu tačno da se

25

26

27

28

29

30

1 sjetim.

2 Isto tako, kao što je... neko'ko puta - Vi imate te dokumente i imate
3 transkript razgovora - kada me je gospodin Krajišnik molio da nađem nekog
4 Muslimana, prijatelja, ovaj, gospodina Krajišnika, da se nađe gdje se nalazi, da
5 se pusti u Sarajevo. To su bili neki... prečice pomaganja bivših prijatelja i
6 saradnika u Sarajevu i okolo njega. A Vi imate takav jedan transkript.

7 P: U svakom slučaju, u ovoj situaciji Vaša prva reakcija je bila da
8 gospodinu Krajišniku kažete kako ćete brata gospodina Savića staviti na popis za
9 sutra?

10 O: Da.

11 P: Vi ste rekli da vjerojatno gospodin Krajišnik nije znao jeste li Vi
12 član Komisije za razmjenu. A onda mi recite na šta on misli kada kaže za vrijeme
13 razgovora, to je na trećoj stranici transkripta na engleskom, nakon razgovora o
14 Boljakovom Potoku -

15 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Tieger, na vrhu treće
16 stranice, u prvom retku, nešto piše što ne shvaćam baš najbolje. Dakle, htio bih
17 najprije provjeriti da li je to dobro prevedeno - možda je moguće - no u
18 originalu na B/H/S-u je to u šestoj rubrici na trećoj stranici, gdje kaže - ja
19 ne znam hoću li to dobro izgovoriti - piše: "Pošto si ti..." i tako dalje. To je,
20 dakle, taj redak. Jesu li prevoditelji to našli? Molim Vas, biste li mi preveli
21 taj redak?

22 PREVODILAC: /nečujno/
23
24
25
26
27
28
29
30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Jer, naime, ja se sjećam da sam tako
2 čuo, a to nije baš isto kao što piše u prijevodu na engleski, u prvom retku
3 treće stranice. Gospodine Tieger, naime, kod mene u prijevodu piše: "Budući da u
4 toj komisiji..." E sada, tu ne piše tko je u toj komisiji, a sada smo čuli u
5 prijevodu na engleski: "Pošto si ti u toj komisiji..."

6 Hvala.

7 Je li Vam sada to jasno, gospodine Tieger?

8 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, časni Sude, hvala.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] U redu, nastavite onda.

10 G. TIEGER: [simultani prevod]

11 P: Budući da nam je Vijeće upravo skrenulo pažnju na taj dio razgovora,
12 gospodine Mandiću, da li je gospodin Krajišnik ovdje mislio na Komisiju za
13 razmjenu?

14 O: Vjerovatno jeste, ne znam. To zna gospodin Krajišnik.

15 P: A jeste li, gospodine Mandiću, zapravo shvatili da gospodin Krajišnik
16 s Vama stupa u kontakt zato što je on mislio da ste Vi član, ili dio, te
17 komisije koji može obaviti tu razmjenu?

18 G. STEWART: [simultani prevod] Časni Sude, ja ne želim ulagati prigovor
19 na ovo pitanje, ali prije nego što čujemo odgovor, uočili smo da se nešto slično
20 vidi na engleskom, na trećoj stranici transkripta, negdje odmah ispod polovice
21 teksta. Budući da se sada upravo na to usredotočava ispitivanje, gospođica
22 Čmerić kaže - nismo, zapravo, na to mislili - da, ukoliko bismo mogli čuti možda
23 i taj dio presretnutog razgovora, tako da vidimo točno što se tu kaže.

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Bi li bilo moguće to učiniti na
2 sljedećoj pauzi? Mislim, svakako mi nećemo završiti sa svjedokom danas, a
3 ukoliko ima bilo što, onda ćemo razjasniti prvi dio /kako je prevedeno/.

4 G. STEWART: [simultani prevod] Da, ali to treba učiniti prije no što
5 svjedok dâ odgovor na ovo pitanje. Inače, ja bih prihvatio u potpunosti Vaš
6 prijedlog, ali o tome se zapravo radi.

7 G. TIEGER: [simultani prevod] Časni Sude, mi smo pustili snimku. Od
8 prevoditelja sam čuo da nema nekih velikih problema. Osim ako nema nekog
9 problema sa ovim dijelom, ja bih predložio da idemo dalje.

10 G. STEWART: [simultani prevod] Ali mi ne znamo ima li problema i zato
11 inzistiramo na tome.

12 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Pitanje je bilo o prvom putu... Naime,
13 možda se radi o nekoj... Mislim da je pomalo poremetilo ritam izvođenja dokaza
14 zato što sam ja, zapravo, pokazao nekih 15 redaka više /kako je prevedeno/.
15 Mislim, da li je to to?

16 G. TIEGER: [simultani prevod] Da, može biti jedno ili drugo. Ali točno
17 je da sam ja zapravo mislio na ovo što kaže kolega odvjetnik.

18 G. STEWART: [simultani prevod] Ja nastojim govoriti što je moguće manje,
19 zato što je svjedok u sudnici, časni Sude, ali mi hoćemo razjasniti što točno
20 piše u ovoj drugoj situaciji. Dakle, postoje dvije reference zajedno, tako da ih
21 se može razumjeti prije nego što se postavi pitanje. Ustvari, postavljeno je

22

23

24

25

26

27

28

29

30

1 pitanje, ali prije nego što se dâ odgovor.

2 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da li se može taj dio ponovno preslušati
3 - naime, ne znam da li je to teško - tako da ne bi bilo nikakvih otvorenih
4 pitanja u vezi...? Naime, ja ne znam tko pušta snimku, da li tehnička služba ili...?

5 Probat ćemo napraviti drugačije. To možete napraviti za vrijeme pauze.
6 Naime, ja neću tražiti da se to ponovo presluša sada.

7 Gospodine Mandiću, jedan dio transkripta kaže, prvi put kada gospodin
8 Krajišnik spominje hapšenje Miloša Savića - pretpostavljam da zapravo želi
9 govoriti o članovima njegove obitelji - Vaš odgovor je bio: "Dobro /?Da/." A
10 onda, sljedeći dio je bio: "Budući da si ti u toj komisiji..." Kako ste Vi to
11 shvatili?

12 SVEDOK: Gospodina Krajišnika nije interesovalo... p... interesovalo personalno
13 ko je u t... Komisiji za razmjenu. On je znao da sam ja ministar pravosuđa, da ja
14 treba da predložim predsjednika ili članove komisije, i da sam u tom poslu, i on
15 je meni rekao da - u tom smislu - da ja obavim ono što je trebalo, a to je da
16 spasim, odnosno da izbavim iz zarobljeničtva porodicu Savić. Tvrdim, znači, da
17 gospodin Krajišnik nije mislio i nije govorio meni kao članu državne komisije,
18 već kao ministru pravosuđa, i poistovjećivao je mene sa komplet Ministarstvom
19 pravosuđa, odnosno tom komisijom. Njega, kao predsjednika Skupštine, po meni,
20 nije interesovalo personalno ko šta radi. I ja sam, kao prvi čovjek u pravosuđu,
21 trebao da obavim taj zadatak. Kako? Da li da stavim na k... na te... na... na... na
22 spiskove, ili na drugi način da izvršim razmjenu -

23

24

25

26

27

28

29

30

1 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da, da. Dopustite mi da Vas sada
2 prekinem, gospodine Mandiću. Dakle, Vi kažete da kada on spominje komisiju, po
3 Vašem razumijevanju, po Vašem mišljenju, on je mislio na Komisiju za razmjenu, a
4 Vi niste shvatili da se to odnosi na Vas kao člana komisije, je li tako?

5 SVEDOK: Tačno.

6 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Da. Dakle, Vi niste bili član komisije,
7 zar ne?

8 SVEDOK: Ne.

9 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Ali se je, dakle, to odnosilo na Vaše
10 sudjelovanje u radu komisije, odnosno povezanost s radom komisije u svojstvu
11 ministra?

12 SVEDOK: Tačno.

13 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Hvala Vam, gospodine Mandiću, na ovim
14 odgovorima. Sada smo razjasnili, dakle, ovaj prvi dio gdje se pojavljuje riječ
15 "komisija". Ako je potrebno, strane mogu na video-snimcima provjeriti i pomoći
16 jedni drugima da se vidi da li drugo spominjanje komisije donosi ikakve nove
17 informacije ili potrebu za novim pitanjima.

18 Gospodine Stewart, sada je 13:45h, tako da ja upravo imam namjeru
19 prekinuti današnju raspravu. Ništa posebno?

20 G. STEWART: [simultani prevod] Ali ne, časni Sude, ja sam samo htio
21 ustati i priznajem to što ste kazali. Tako da ću ja vrlo tiho ponovno sjesti.

22 SUDIJA ORIE: [simultani prevod] Gospodine Mandiću, sada smo za danas
23 završili. Sutra nećemo zasjedati ujutro, nego popodne. Počet ćemo u 14.15h,
24 radit ćemo u sudnici III.

25

26

27

28

29

30

1 Dakle, do sutra u 14.15h u sudnici III.

2 SUDSKA SLUŽBENICA: [simultani prevod] Molim ustanite.

3 ... Sednica završena u 13:45h.

4 Nastavak zakazan za petak,

5 26.11.2004., u 9.00h.

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

četvrtak, 25.11.2004.

Predmet br. IT-00-39-T

Ovaj transkript je izrađen na osnovu zvaničnog zvučnog zapisa na jeziku regiona, načinjenog tokom sudskog postupka, poštujući *verbatim* pravilo (doslovan zapis, od riječi do riječi). Kako su na suđenju korišteni bosanski, hrvatski i srpski jezik (B/H/S), ovisno o izvornom govorniku odnosno prevodiocu, tako su sva tri jezika zastupljena i u transkriptu. Ukoliko se govornik na suđenju služio nekim drugim jezikom osim navedenih, zapisan je simultani prijevod prevodioca na B/H/S. Članom 33 Statuta Međunarodnog suda utvrđeno je da su radni jezici Međunarodnog suda engleski i francuski. U slučaju razlike između ovog transkripta i verzije na engleskom ili francuskom jeziku, verzija transkripta na radnom jeziku bit će mjerodavni dokument. Numeracija stranica transkripta je u potpunosti uskladena s transkriptom na engleskom jeziku.